

TARTU RIIKLIK ÜLIKOO

Üldajaloo kateeder

Kyllikki Kaasik

VASTUPANULIIKUMINE
SAKSAMAAL 1933 - 1939

Diplomitöö

Juhendaja
van. õp. K. Jaanson

Tartu 1972

Sissejuhatus.

Imperialismi vastuolude äärmuslik te-
rasnemine, kapitalismi üldkriisi süvene-
mine II maailmasõja ulõhtul siis demok-
raatlike vabaduste likvideerimisele ja
fašistlikule diktatuurile kättestamise mit-
metes Euroopa maades, rahulgas Sak-
simaal, kus fašism omandas kõige äär-
muslikumad vormid. Hitleri võimuletule-
u olude lihtsalt valitsuse vahetus,
vaid ligipõore, mille tulemusel Saksa-
maal kättestati finantskapitali kõige
venutisooniliseimate, soviistlikeimate ja
agressiivseimate riigundade avalik terror-
istlik diktatuur.

Käesoleva töö esmärgiks on vabadel-
dust fašistliku diktatuuri vastu en-
selle kättestamist ja II maailmasõja ul-
sul puisedil; teha kindlaks need sotsiaal-
sed jõed, kes otsid osa vastupanuliin-

misest hitlerismile ja seisid antifasistliku võitluse esivanas ning lõpuks välja tuua põhjused, mis fasismivastastel jõududel ei õnnestunud ära hoida fasisitliku diktatuuri kehtestamist, selle positiivide kindlustamist ja II maailmasõja valla-
päästmist.

Töö jagunemine oide peatükki on põhjustatud vastavatest etappidest vastupamulikumise sõjaseks aueus ja ülseu-
netest, mis ühel või teisel antifasistliku võitluse perioodil olid ülvaalus.

Esimenes peatükkis püütakse anda lihi-
ülseade, Saksamaa ajaloost alates Weimari vabariigi väljakuulutamisest kuni fasisitliku diktatuuri kehtestamiseni ja avaliku-
sides Saksamaa tolleajad tingimusi, tuua esile need sotsiaalsed põhjused, mis andsid võimaluse fasisitliku diktatuuri kehtestamiseks. Samuti on püütud jälgida vastupamulikumise tekkimist ja antifasistliku jõudude arenguid - Saksamaa Kommunistliku Partei tegevust enne fasisitide võimuletulmist ja fasisitliku diktatuuri esimestel kuudel, põhendada fasismivastastel jõudude võimest seoses kõhga Saksamaa

töölisklassis ja hinnata erinevate sotsiaalsete kihtide, poliitiliste parteide ja massiorganisatsioonide suhtumist fašistlikku diktatuuri ning tegevust vastupanuliikumise organisatsioonidel.

Selles protsessis vaadeldakse, Saksamaa Kommunistlik Partei tegevust järgnevat perioodil, selle ümberkorraldamist vastavalt vastupanuliikumise uuele etapile: fašistlikku terrori tegevumisele, poliitiliste parteide ja parlamentaarsete tegevuse aeglumisele ja Saksamaa Kommunistlik Partei minekule põranda alla. Eelised tähelepanu on pööratud Saksamaa Kommunistlik Partei tegevusele massilise vastupanuliikumise organisatsioonil Hitlerlikule diktatuurile, (stügistluse loogustamine, agitatsioon ja propa ganda illegaalset ajakirjanduses), samuti Saksamaa Kommunistlik Partei piiretele luua tegevuskihtsuse alged kõigi fašistide vaenlaste, ehkõige saksas sotsiaaldemokraatidega. Selles protsessis on püütud hinnata ka Riigipäevakoode süüdistamisprotsessi tähtsust fašismi demagogiliste ja prookatsiooniliste esaväimide paljastamisel, maail-

ma avalikkuse tähelepanu arutamisel, Sak-
samaa olukorve vastu, vastupanu liik-
mise antiriseemilise ja sotsiaalse baasi
laenuisel.

Kolmandas peatusis käsitletakse mit-
meid antifasistlike liikumise ajaloos,
mil tõstati välja need strateegilised ja
taktikalised põhimõtted antifasistliku võit-
luse arendamiseks. Samu tähtsus nende
printsipiide kujundamisel oli Kommunist-
liku Internatsionaali vii ülemaailmsel
kongressil ja Saksamaa Kommunistliku
Partei nr. Büsseli kongressil. Setot-
tu ongi neile vahetu tähtsusele selle aja-
järgu sündmusel pikendatud suurt tä-
helepanu. Näidates ära põhjused, miks
Saksamaa Kommunistlikel Parteil puu-
dus fasistliku diktatuuri viimastel aastatel
laialdane poliitiline platvorm kõigi fasis-
miga opositsioonis olevate jõudude ühendami-
sks, on piiratud enle tunna need konkreetne
ülesanded, mis seisid Saksamaa Kommunist-
liku Partei kui vastupanuliikumise organi-
seerija ja juhtoja es. fasismivastaste jõude
de ühendamisel kõige lähemas tulevikus.

Neljandas peatusis käsitletakse vastu-

pannelünnuise uskuu nandunmist väjapool-
 le Sansamavaa päre, "Lutetic" ringi or-
 ganiseerimist ja tegevust aastail 1935-
 -1937, maailmas progressiivse intelligenti
 öitlust Sansamavaa antifasistide vabasta-
 mise eest. Meie antifasistiline rahva-
 inde laikumise põhjusi pärast 1935. a.
 on piütud hianata wa saasa antifasist-
 tide öitluse tähtsust fasistliku agressioo-
 nile vastupeenu osutamisel Hispaanias.

Dies partii on pihendatud rahvus-
 vaheline olukorra analüüsile vahetult II
 maailmasõja ulõhtul; saasa sõtsiaaldemo-
 raatide teguse antiisemeerise kommunist-
 tidiga ühisinde nõudustamisel lõhe lin-
 vidumises töölisklassis; Sansamavaa, Sot-
 siaaldemokraatiline Töölspartei pauprool-
 ste lüdrile jätmale manööverdumisele
 ühisinde loomisel; saasa töölisklassi uu-
 te öitlusoomide organiseerimisele.

Eelilist tähelepanu on pööratud Sansa-
 mava Kommunistiline Partei 1939. a. Beeni
 konverntsi otsustele läheneva maailma-
 sõja ärahooldumises, samuti küsimusele, mille-
 line ühisnõuavad tuleb ühtestada pärast
 fasismi muutmist. Peatüki lõpus on avas-

lääsitud neid põhjusi, mis takistasid
 saksa kommunistidel laia antifasist-
 lise rahvaade moodustamist ja an-
 tud hinnang vastupanuliikumise täht-
 susele Saksamaal aastail 1933-1945.

Nende probleemide käsitlemine on ka-
 sutatud mitmeid allianatsejale Saksamaal
 Kommunistiline Partei ja vastupa-
 nuliikumise publitseeritud dokumentide,
 samuti vastupanuliikumist osastjate
 mälestuste väel. Saksa antifasistilise
 vastupanuliikumise materjalid aastail
 1933-1945 on ära toodud 1958.a. Bulii-
 nis välja antud riiklikult illustreeritud
 kogumikus.² Kogumik sisaldab Saksamaal
 Kommunistiline Partei tollaegseid
 ja praeguste juhtide artikleid fašistliku
 diktatuuri ja vastupanuliikumise organi-
 seerimise kohta, resolutsioone ja otsused
 SKP KK tegevuse kohta, samuti väljaõpet-
 tid SKP kesk- ja kohalikest häälkandjatest.

¹ Edaspidi SKP.

² Zur Geschichte der deutschen antifaschistischen Widerstandsbewegung 1933-1945. Eine Auswahl von Materialien, Berichten und Dokumenten. Berlin 1958.

illegaalsete trüüsideid (ludlehed, bülle-
fäärid), suert hulka fotomaterjali.

Dokumentide ja materjalide valik-
noga SKP ajaloost aastast 1914-1946 osa-
lult dubleerib eelneist väljavannet, mille-
sallt õõib lüüda na mõndagi eelmises no-
gor puuduvat, eriti SKP komiteedide ja
kongresside materjale.¹ Fluditawat lise-
materjali konkreetsete sündmuste kirjelda-
misel annab Tšehhoslovakkia ja Sausa
antifasistide ühine mälestusnõugunõu uen-
de illegaalset tööst Tšehhoslovakkia pü-
il aastail 1933-1938.² Allinmaterjalina on
wasutatud na SKP juhtivate tegelaste, na-
gu W. Ulbrichti, W. Pieeki, E. Thälmanni,
bulgaaria kommunisti G. Dimitrovi tollal
mitmesuguste sündmuste puhul ja niid-
eksivaste nõugunõuwa publikatsioonid uõ-

¹ Zur Geschichte der Kommunistischen Par-
tei Deutschlands. Eine Auswahl von Kata-
lien und Dokumenten aus den Jahren 1914-46.
Berlin 1955,

² Schon damals kämpften wir gemeinsam. Erin-
nerungen deutscher und tschechoslovakischer
Antifaschisten an ihre illegale Tätigkeit
1933 bis 1938. Berlin 1961.

keid ja niyutiri organisatsioonidele, vastu-
 panulikumisest ühisosaostjatele, hivanan-
 guid tollaegsete antuaalsete riindmuse-
 te kohta.¹ Fautilin materjali osas olid
 abias wa uuehiwa sausa tööolüuendn
 ajaloo kohta,² samuti wa antifasistlikust
 abastusliikumist osadõtjate lühibiograa-
 fiate kogumik, misda õiers waadelda wa mi-
 allinat, uena ta sisaldab hulgaliselt anti-
 faüstide huwitavaid humaaniseelsid niyu-
 omastele ja õitluswaaslastele.³ ühiswasjali-

¹ W. Ulbricht. Zur Geschichte der deutschen
 Arbeiterbewegung, Aus Reden und Aufsätzen.
 B I - II. Berlin 1953-55. Zusatzband. Berlin 1966.

W. Pieck. Im Kampf um die Arbeitermacht
 und die deutsche Volksfront 1936-1938. Berlin 1955.

Г. Димитров. Reichstagsbrandпопыт. Berlin 1953.

В. Туш. Узбратное проузбегение. Москва 1956.

Э. Тельман. Загале народноу револуциону в
 Германия. Москва 1959.

Г. Димитров. Узбратное проузбегение.
 w. I. Москва 1957.

² Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung.
 Chronik. Teil II von 1917 bis 1945. Berlin 1966

³ Воепретем пог рожену. Крамме дуура-
 фам w военное время боруб атему-
 французского Союзничену. Москва 1961.

su monoloogide ja sündmuste analüüsi-
 on iluante Saksa aja loost 1933-1939
 on koostanud autorite kollektis prof. dr.
 Joachim Streisand jatkumise. ¹ Lõualu
 faktide materjali poolt riivas, kuid sa-
 mal ajal ka üldistavaid järeldusi eri-
 tav teos on uniaanis uniaanonbinaa-
 di „Lõuna“ aja loost aastail 1916-1945. ²

Saksa DV antifasistist aja loolase Otto Win-
 zeri käsutuses on olnud ka mitmed keeri-
 tavad originaalmaterjalid gstaaproaktü-
 videst, mistõttu tema unimus 12 aastat
 kestnud antifasistlike sõitluse kohta si-
 reldab mitmeid uusi ja kestes nõu graa-
 fiate panderuid faute. ³ Põhjamine unii-
 muse saasa töölisliikumisest fasistliku
 diktatuuri aja loolise aastail on koosta-
 nud ka teine tuntud SDV aja loolane S. Vietzke. ⁴

¹ Deutschland von 1933-1939. (von der Macht-
 übertragung an den Faschismus bis zur Ent-
 fernung des zweiten Weltkrieges) Berlin 1969

² Kämpfendes Lennu (1916-1945). Die Geschichte
 des Kampfes der Lennu-Arbeiter. Berlin 1961

³ O. Winzer. Zwölf Jahre Kampf gegen Faschis-
 mus und Krieg. Berlin 1955.

⁴ S. Vietzke. Deutschland und die deutsche
 Arbeiterbewegung 1933-1939. Berlin 1962.

Nõuandjate ajaloost on väheselisel
 probleemiga tegelema G. Z. Rozanov oma
 põhjalikus monograafias „Sotsiaal-
 ni sõnu all.“¹ Autor on kasutanud mit-
 mete maade (NSVL, SDV, SFR) arhiivide do-
 kumente, memuaare, monograafilist kirjau-
 dust, puudivat. Põhinõuandjate on
 painepidavate ja järelkõne õiged, kuid
 see kannatab veidi üldsuunalisuse all,
 millest nähtub, et ta on mõeldud asu-
 tanus mitte üksikud kadlaste kui lae-
 male lugijaskonnale. Erineb ka ebatäpse
 faktide materjali osas. Näitena on G. Z.
 Rozanov väitnud SKP nn. Brüsseli
 konverentsist, mis tegelikult toimus Moskva
 lähedal kui tõepoolest Brüsseli toime-
 aust. Analooziliselt on tegu nn.
 Berni konverentsiga, mis toimus Pari-
 si lähedal.² Kaasamisena on võrre-
 ldatud L. J. Ginzburgi ja J. S. Dvabkini popu-
 laarses sõnais teos sotsiaalskeemide sõit-
 lusest võitlusele diktatuuri vastu.³

¹ Г. З. Розанов. Терроризм и его значение для
 истории (1933-1939). Москва 1964.

² Ст. Занов, кн. 316, 343.

³ Л. И. Турецкий. Л. С. Двобкин. Терроризм и
 фашизм в борьбе против империали-
 стической системы 1933-1945. Москва 1961.

Nõuogude võit antifašistliku rahva-
 inde probleemide, Saksamaal on väsit-
 lused, Samavandlililisele õppijale
 S. Rüstamov.¹ Muimus peudutab mille
 põhiliselt fašistliku diktatuuri elust
 juudid. S. Krumlin on kuni kuld-
 mid noorsoo liikumise vastu fašisti-
 kul, Saksamaal ja teinud huvitavaid
 andmeid noorte osavõtu kohta vastupa-
 meli liikumist.² Nõuogude ajaloos on
 Tõnis ja Trubosov on püüanud prob-
 lemidestigi usumadstide illegaaln te-
 gudega Buliand³ ja J. A. Brodski
 teob oma lähimise artikulis nõuog-
 gaid uusi asprate vastupanuliikumise
 väsitumisel.⁴

¹ С. Рустамов. Фашизм в Европе и з-
 неприя борбос за еозганне еденте-
 ро атомиграммешенко ерпортма в
 Германия. Самарканд 1961.

² С. Крмлин. Первая шерота.
 Москва 1964.

³ Тломи, Трбовский. То едган к-
 ро в Трмитенко иоднава. Москва, 1964.

⁴ Е. А. Бродский. Об атомиграммешенкой
 борбе в Германия в еого второй ми-
 ровой войн. «Вопросы истории» 1959, №7

Need on põhilised materjalid, mida on kasutatud värskele töö usjutamiseks. Autor pole saanud endale esmäsõigus mitte asetatud probleemide põhjaline ja igapäevast käsitlemist, vaid on hõbi tundnud põhiliselt espool loetletud küsimuste vastu.

I peatükk.

Saksamaa Kommunistliku Partei
võitlus fašismihuvastu. Glitterliku val-
litsuse esimesed sammud demokraat-
like vabaduste likvideerimisel.

1919. a. Saksamaal kehtestatud
nn. Weimari vabariik oli kodanlik -
-demokraatiline riigi klassivaheline
võitlus. Riik lubas eksisteerida demok-
raatlike organisatsioonide, rahulga-
na Saksamaa Kommunistliku Partei, kui-
gi püüdis piirata nende organisat-
sioonide tegevust ja saavutada tööliste jär-
-järgulise ühiskondliku kodanlike parteide
ühendusest. Kõige Weimari vabariigi
võimulalt valitud demokraatia, teas-
sid klassivastuolud vastu - vastu. Ku-
na Saksamaa töötas rahvas pidevalt pärast
vastust I maailmasõjas kannatada rahvond-
-sete kriisi: saksa kapitalistide ja väliskapi-
-tali järgest tuginevat valitust (Saksamaal
lasus tohutu üpanatsoonid ja ju.), kalle-
-nes töörahvas olukord. Võitlus oma elutingim-
-uste parandamiseks ei kujunenud tööliste

üsna raskesti ülesandeks, sest saasa töö-
 liselass oli lõhestatud: enamus töelistest
 arvas sotsiaaldemokraatide mõju all, kes püü-
 sid tööliselassi eemal hoida revolutsiooi-
 list sõitlusest oma eluliste õiguste eest.
 Näinuna, kui sotsiaaldemokraadid suut-
 sid mõjutada tööliselassi põhiosa, ei ähva-
 danud kodanliku korra oht. Teid Saa-
 samaal oli wa sel teine töörahvas partei-
 - SKP. Saanud 1925. a. üle mõningatst
 parempoolsetest õigustest ja muutunud töö-
 liseks marksisliku- leniniliseks massiparteiks,
 hakkas SKP teostama üha rohkemaid lö-
 ke ülitamiseks tööliselassi hulgas.¹ Eelise
 tähtsusega pööras SKP sõitlusele ketno-
 naalsotsialistliku fašistliku liikumise vas-
 tu ja selle paljastamiseks. Saasa meepo-
 listliku kodanliku wansistlikud ja mili-
 taristlikud plaanid formeerid juba kapid-
 talismi oselise stabilisatsiooniproodi lõpus,
 kuid kuusa aoliku fašistlikule dikta-
 turule oeti ülemaailmse majanduskriisi
 ajal, aastail 1929-1933. Kogu Sausamaa
 majanduse desorganiseeritus, kolossaalne töö-

¹ E. Pyemarsb, *Реконструкция хозяйства...*, лав. 8.

pöördus, töörahva elatustaseme järsk lan-
 gus, elanikkonna uskumistide järsk enespro-
 natsioon - kõik see tekitab klassivas-
 tuolusid ürgis, mille tagajärjel tugineb
 uolitsiooniline liikumine. Keerumised
 tingimustes ei saanud uolituslik viis juhi-
 tida enam vanade parlamentlike mee-
 toditega, ta pidi kapitalistliku majandu-
 se pöördumiseks leidma uue te-
 liini diatoniisi uhtestamiseks ja seja
 valla pöördumise. Kodanlus pöördles rüü-
 su võime poole, mis viidustas talu mak-
 simaalse kasumi, maksimaalse töötajate
 uspluaterimise ja uolitsiooniliste mee-
 lodide mahasurumise. Sõna töölisalas-
 si uus juhtidest - Wilhelm Pieck kir-
 jutas: "... kodanlus ei saa enam massi-
 de üle valituda no. demokraatlike mee-
 todite abil, ta peab tegema pöördet ava-
 liinule diatoniile." ¹ Sõna uolitsioo-
 nilise suunodanuse kaudu parimaks väl-
 jendajaks kujunes 1919. a. tekkinud Nat-
 sionaalsotsialistlik Töölispartei koos oma
 liidri Adolf Hitleriga. Kuid SKP, kes
 sisis demokraatlike jõudude esotsas ja

¹ B. Тук. Узбратное проузбегрне, emp. 68.

mille poolle hakkas üle tulema suure
 osa varem sotsiaaldemokraatide mõju all
 olevatest tööstest, oli sõjasuus taastu-
 sus hitlerlaste tul sõjale. SKP hoiat-
 tas sausa töörahvast fashonidest
 juba 1926. a. ning selgi intensiivsemalt
 majandusnõrge ajal, mil ta väitas sau-
 sa rahvale kätte aiaussõimaline tee,
 mis viis rahvasliidu vabalehvi ja
 rahva natsionaalse heale teele. 24. aug.
 1930 pöördus SKP KK kõigi antifashonil-
 ne, rahvaennastate ja demokraatlike
 jõudude poole sausa rahva natsionaalse
 ja sotsiaalse vabastamise programmi.
 Programm paljastas hitlerlaste demago-
 gia, kes nimetavad end rahva heade
 vaitsjaks. Programmis oli öeldud: „Fa-
 šistid nimitavad, et need on „rahvas-
 liid“, „sotsialistlik“ ja „tööpartei“. Kõik
 vastame sulle, et see partei on rahjulike
 rahvale ja töelistele, aärmiselt reaktsioo-
 niline antisotsialistlik partei, töörahva eks-
 pluaterimise partei.“¹ Programmi esand-
 gius sai töötajate mobiliseerimine õitlu-

¹

Zur Geschichte der K.P.D., S. 286-289.

sus praletungisea fasšismiga. Endudes
 SKP KK plannuile 1931. a. jaanuaris,
 ütles E. Thälmann: "... me peame wai-
 tama kogu maailmale täie selgusega, et
 me olme selline partei, kes on sobis taas-
 tuma saama rahwa vahetusliku vaba-
 dust ilma vallutusjõuga ja teiste vab-
 vate allutamisteta." ¹ Lisaks "Saksa rah-
 wa vahetusliku vabastamise programmi"
 sõttas SKP KK 16. mail 1931 vastu prog-
 rammi talupoegade abistamise kohta.
 See dokument wõttas talurahvale wälle
 te wäljapääsuks majanduskriisist. Nende
 programmidega õnnestuf SKP-l laienda-
 da oma mõju rahwamaasideli hulgas.
 Kuigi kommunistide mõju aastail 1930-
 -1932 tugeenas, ei õnnestunud SKP-l
 süsai hilitada töötawa rahwa põhiosa
 ootluse fašismi vastu ega luua saasa
 töölisesse ühiskonda, mis olus sõjand
 ujuanded leida antifasšistliku liikumise
 baasiks. Kõnitsamise peapõhjuseks tuleb
 enle tuua sotsiaaldemokraatide lõhesta-
 dat tegevust. Vaatamata oma mõju sahe-

¹ Э. Тельманн, Задача рабочей революции...,
 стр. 66.

² Chronik, стр. 269.

nemisele rahva hulgas siisid need endad
 jäul siiski tähelepanuväärsed osa töö-
 liselassist. Suurt osa mängis ka fašis-
 tide demagoogia. Poliitiliselt sähetead-
 likult töötajad võtsid sageli puhta kul-
 lana hitlerlaste valimise lubadusi rah-
 va olukorra paranevise kohta natsio-
 naalsotsialistide soovuletulekul. Kui-
 gi SKP oli oma sõjades põhiliselt
 üle saanud, erines SKP idades veel
 dogmatism ja sektantlus, mis takis-
 tas ühiseinde loomist ja kommunistide
 lähenumist sotsiaaldemokraatidele. SKP
 alahindas Hitlerit, oletades, et selline
 organiseeritud töölisselassiga riigis wa-
 gu Saksa maa, ei saa hitlerlaste so-
 mu haavata. Nähes oma peamisi vaen-
 lasi sotsiaaldemokraatides, summasid
 kommunistid neil aastail praesögi
 sotsiaal-demokraatide, mitte aga natsio-
 naalsotsialistide vastu. Ed tohi vast-
 tades, et Versailles' lepinguga solvati
 saava rahva rahvuslikku ühust ja
 Hitler oskas omale pooldajaid väes-
 tes seda osavalt ära kasutada.
 Paljud kommunistid aga alahindasid

seda niisamust. Kuigi, nagu väitavad
 väinased riigipäevavalimised 1932. a.
 noembris, püüdis Hitleri parteil
 enamuse saha hulgas (NSDP vastas
 ligi 2 milj. valijat, samal ajal kui SKP
 võitis oma poole umbes 700 000 uut
 valijat), olid kõik need fašistliku dik-
 tatuuri kehtestamiseks lootsid. 30. jaan.
 1933 läks üldraal Schleicheri valitsus
 laiali ja võimule tulid fašistid esot-
 sa Hitleriga.

Enne kui asuda maailma ümber-
 jaotamisele saksad imperialismi kasuks,
 tuli Hitlerlastel lähendada nida ülesan-
 did: valmistada ette sõjaline jõud,
 korraldada tööstus ümber ulastuse
 massilisele sõjalasumisele, luua agresioo-
 ni ideoloogilised ja välispoliitilised el-
 dused. Tähtsaimaks eesmärgiks nende
 hulgas kujunes süüsi organiseeritud töölis-
 lühemise puustamine ja kõigi demokraat-
 lise institutsioonide (Riigipäeva, ühima-
 ri koostitutsiooni, provintside autonoomia)
 likvideerimine; kogu riigivõimu koondam-
 ine natslikule parteile jahtuomale kätte.

1. H. Turuydep. D. C. Dpadure. Kuvayue...
 emp. 8.

Nagu ülalpool toodud andmeid vä-
 ha, ei olewd fasistidele sel pöördel
 enamust ei rahva hulgas ega riigipöe-
 das ja nende ülesannete lahendamise
 õis sõjalikus osutades ainult mono-
 polistide ja suureaasmanine igapäev
 toetus läbi. Samuti sajas fasistliku
 partei sel ajal uus kodanlike parteide
 ja inngi Saksa Sotsiaaldemokraat-
 lise Tööpartei¹ toetust, sest suurem
 töölisalassist oli sotsiaaldemokraatide
 noju all. Et maskeerida fasistliku dik-
 tatuuri nehtestamist, oli uus Hitleri
 poolt 30. jaan. 1933. a. moodustatud
 valitruses ainult 4 natsionaalsotsia-
 listi ja 11 teiste poliitiliste parteide
 liiget. Tõs mill, natsidel oli valitru-
 ses juhtprotsessioon: A. Hitler sai riigi-
 kantslerius, Frick sise-ministerius,
 G. P. Goebbels propaganda-ministerius ja
 H. Göring samasajalt portfelli-minist-
 rius ning Prüssi sõnaministerius.²
 Ainsaus poliitilises parteis Saksa-

¹ edaspidi SS DTP.

² Deutschland 1933-1939., S. 13-14.

maal, kes andis põlvkonnalt õige
 hinnangu äsja moodustatud valitru-
 sele, oli SKP, kes esitas juba 30. jaan
 1933 üleskutsu üldste ürges Hitler-Hu-
 genburg-Papini valitru vastu. Üleskut-
 ses oli mit valitsust iseloomustatud kui
 "... kõige brutaalsemat ja saajatumat sõ-
 jamuulustamist saksas töölisklassi, tööta-
 sa rahva vastu."¹ Üleskutsu oli nõeldud
 SSDTP juhtkonnale, üleskutsuvalisele Ame-
 tiühingute lihendusele, kristlikule anti-
 ühingutele, Feministujate Ametiühingute tü-
 dule, samuti kõigile organiseerimata töö-
 listele esmängile nõualdada kõigis ette-
 ootetes ja tööloksuvalites massistöögid.
 hitlerliku valitsuse vastu.² Sama päeva,
 s.o. 30. jaan. õhtul toimusidki mitmel
 pool Saksamaal, nagu Berliinis Chemnit-
 zis, Kölnis, Leipzigin, Kainziss, Münche-
 nis, Stuttgartis jms. antifasistlikud de-
 monstratsioonid, millest kõrvuti kommü-
 nistidega osas ka palju eripool vi-
 metatud organisatsioonide liameid.³

¹ Zwei Geschichte der deutschen antifaschistischen...,
 S. 41.
² Samas, lk. 42.
³ Chronik, S. 308.

Oma partei valimiste võitlusvõimenduse-
 le olid SSOTP liidrid sunnitud naasevama.
 SSOTP juhtkonna ja Riigipäeva frantsöös-
 ni ühine avaldus 31. jaan. 1933 näitab
 nejuvalt, et sotsiaaldemokraatide liid-
 rid ei näinud fašistide võimuletulekus
 eelist ohtu saksa töölisklassile. Sellest
 was heatus oma partei liikmete aktiiv-
 sest tegevusest hoidumiseks ja araabavale
 seisukohta jäämiseks. SSOTP juhtkonna as-
 dates ei olvat fašistlikul diktatuuril
 panna igal, kuna hitlerlikus levis erime-
 sed vastulevi, mis saama õi kõrgem õi-
 sad diktatuuril loobimisele.¹ Selline
 euslin seisukoht määras enamuse töölis-
 test tegevusetusele ja taastas sakra töölis-
 klassi tegevusaktiivsuse loomist. Sellest kooli-
 wata jätkurid kommunistide ja sotsiaal-
 demokraatide ühised väljastumised. 7. detsembr.
 1933 teatas väikeses H. Göring, et ei õi
 juttugi olla sellist, et samal päeval Ber-
 liinis sots.-demokraatide poolt organiseerit-
 tud demonstratsioonil lugeda temast osa
 võtvad saama hulga kommunistide toetuse

¹ Chronik, lk. 309.

SSDTP tasulises manifestatsioonis.¹ Kom-
 munistide, sotriaaldemokraatide, kõigi töö-
 tajate ühine protestidemonstratsioonid
 ja ülestõusgid toimusi jaanuaril lõpus-
 -aastal alguse üle uugu, Saksamaal.
 Suurimad meist leidsid aset Lübeckis,
 Braunschweigis, Dusselis, Straßburgis.²
 SSDTP juhtkond oli sunnitud tunnista-
 ma, et järgest tugewamaks muutub uue-
 de tööliste hääle, mis esitavad ühisu-
 se, kas partei ja ametiühingute juht-
 kond on valmis abinõusid tarvitusele
 sõtma. Järgest enam arutati dissensoo-
 ndile parlamendilise tegevuse, massilise-
 te streikide ja demonstratsioonide ühis-
 must. Paljud natsionaaldemokraadid
 said üha rohkem auu antifasistliku te-
 gevusviituse vajalikkusest kommunistide-
 ga. Seovitati mõlmas töölspartei ühineid
 läbiuandimisi selle ühisuse otsustami-
 zeks. SSDTP liidrid jätvasid aga natsio-
 ondamist. Selle asemel, et anda juhtkõne
 sotriaaldemokraatlikult mehestatud töölok-

¹ S. Vietzke. Deutschland und ..., S. 49.

² Chronik, S. 309.

te, kes ainult ootasid signaali sõitluseks, asaldanud sobivaaldevaolavate juhid-
 na antiikide oma periti usuhäälendam-
 jas „Võuaito“ („Edasi“), milles nad väit-
 sid sisuhohtu, et Hitler olewat sõjaväe-
 tuland radusliinul teel ja allpärast dies
 üldstava suunaga hitlulise valituse
 kuuatamisele vastules konstitutsiooniga.
 SSDTP liidrid lubanud abitaand taaritu-
 sle sõtta ainult sel juhul, kui valitrus
 iinul veduani konstitutsiooni.⁴ Nad
 ohtliand ilusooaid, mida teatas töö-
 liste hulgas SSDTP juhtuava taolise
 veitumise, ei saanud midugi uuras
 püsivas jäädas, mid teataval määraval te
 süsu haldas teeliste teguühitust.
 SSDTP parempoolsetel liidritel olid sellise
 väitumisinga loomulikul omad vastatund.
 Poljussus, mis SSDTP ei soodanud uuskom-
 munistidega otustavalt Hitleri vastu val-
 ja astuda, ei oland mitte niisord siin-
 vijalinnus ja argus kui loetus, et fašisti-
 de paloon lasegub eluõige SKP-le ja SSDTP
 liial endale sobida uoka na fašistliku dik-

⁴ Pozanob. Tioy buaemoto..., emp. 79.

tatunni ajal ja sest saigi Hitleri valit-
 sus. Saigi hitlulastele ole sotsiaaldemo-
 kraatide selline seisukoht ootamatuseks.
 Fasistliku valitsuse erimesel istungil 30.
 jaan. õhtul anti miinust Hitleri oer-
 midest ja autokriitist SKP-ga. Hitleri ar-
 mates oli enalgu võimatu melata sllist
 parteid, mida toetab 6 miljardine rahva-
 hulk, kuna su võis oia suurte smpoli-
 tiliste vastusteni, rahhulgas üldstugi-
 ni, mille mahasumminus plus püsivad
 olmasolevatest jõududest. Valitsuse teiste
 liikmete, Hugenburgi ja H. Göringi ar-
 vamusel olid hoopis rahustavaamad: üld-
 stunni pole vaja wasta, kuna sotsiaaldemo-
 kraatide juhtumise hulgas pole mingit piid-
 lust osavõttus üldstugist. Sotsiaaldemokraa-
 did lootsat värsleval ajal ainult kõnedele
 Riigipäeval, s.o. parlamentliku tegevusele.¹
 Sotsiaaldemokraatide liidrite selline positioon
 näänvski lõppnõuõttes nõndaks Hitleri
 valitsuse käitumisjoone: koondada nõgu löö-
 gjõud SKP-le, kuid samal ajal parteid
 ametlikult mitte melata. Hitlerlaste avas-
 tuseid vajavsid seundumisele, et minema

¹ O. Winger. Zwölf Jahre Kampf..., S. 24-25.

kui poliitilisi parteisid ei unjata, ei väeju
 valitsuse tegevus saduslikkuse raami-
 dest eelneige sotsiaaldemokraatide au-
 sates, mis tähistas antifasistlike jõu-
 dade nõudumist. Sellisamal esimesel
 Estungil otsustas hitliline valitsus Rii-
 gipäeva laiali seata ja need valimised
 5. märtsil 1933 määrata. Selle samuu-
 ga loobnd fasistid garantoides endale
 absoluutse enamuse uues Riigipäevas, et
 siis väelise "saduslikkuse" teel unduks-
 tada oma diktatuuri demokraatlike vaba-
 duste likvideerimise ja kodanlike poliiti-
 lise parteide keelamisega.¹ Valimiskam-
 paaniat alustasid fasistid 1. detm. 1933
 Hitleri saadikutega. Selles asalduses
 teatas Hitler, et tööpudus, nälg ja
 töötajate dilettus oleat I maailmasõja
 kaotuse tagajärg ja vastutuse selle kaotu-
 se eest asetab ta kommunistidele. Sam-
 samava taassüüni ealdusena nõudis
 Hitler kommunismi väljaarimist kogu
 maail.² See oli algus keddle ristete liiski-
 dele, mida pidid kogu Hitleri sõimeloleku

¹ Deutschland 1933-1939, S. 15-16.

² Samas, lk. 16.

ajas jooksul taluma komunistid ja mit-
 te üsna komunistid. Juba subraari
 alguses saadeti hitlerlaste poolt laiali
 wotoliulaste ja sotsiaaldemokraatide wa-
 liniseelsed koosolekud. Mitmeid päevaks
 keelati SSOTP häälwandy ja "Vorwärts"¹
 Juba oma diiktatuumi alguspäewil wai-
 tassid fašistid üsna ühemõtteliselt, mil-
 lene saatus saab osaks sotsiaaldemokraatidele ja teistele wodalikele partidele
 kõige lähemas tulewus. Põhilõõn, wagu al-
 guses wadatsitud, suunati kommunistide
 vastu. 2. subr. 1933 keelati Prisi riie-
 ministri H. Föringi wärsul kõik SKP koos-
 olekud ja demonstratsioonid Prisis wälk.
 Samal pärsul seeti politsei jäulwale al-
 la Karl Liebknehti waja Buliinis - SKP
 KK hoone. Hitleri ja Hugenburgi poolt
 kirjutati 4. subr. 1933 alla dekreet "Saks-
 sa rahwa wartsus"². Dekreet keelas igasu-
 guse mitme fašistliku walitsuse kohtas,
 koosolekute- ja teinisaarduse. Faktiliselt
 sundis see dekreet SKP-d pöwanda alla

¹ T. Dozawob. Ilog waawõte..., emp. 82.

² Chronik, S. 310.

minema, millega partei liititati väga ak-
 tüüvsest osavõetust sotsialistlikes kampan-
 nias. SKP illegaalset istungit, mis toi-
 mus 7. veebruaril 1933 Bülini lähedal
 ja millest võttis osa 40 partei liiget, tegi
 ettekanne saasa nomenklatšide juht E.
 Thälmann, iseloomustades igapäevast tea-
 kind situatsiooni ja nimetades Hitleri-
 -Hugenburgi-Papeni valitust avaliku fa-
 šistliku diktatuuri valituseks.¹ E. Thäl-
 mann hoiatas illusioonide tekkimisest
 et hitlerlaste valituse suhtes. Täna-
 nis, et juudas ei võlgu tagasi mitte-
 kuninguste autoriteetile, et täita
 monopolistliku kodanliku poolt ette näht-
 tud ülesannet - purustada kõik demok-
 raatlikud jõud. E. Thälmann formuleeris
 SKP es sissevõetud ülesanded: SKP
 kindlustamine ja tegevuse edasiviimise-
 mine heolimatul fašistlikust terrorist, ühi-
 se ühiku poliitiline kõigi töötajate mobiil-
 seerimine ja antifašistlik tegevussiht-
 sus loomine SSAP ja sabardi ametiühin-
 gutega; ühine liit töölisklassi ja tal-
 luvaklassi vahel; massiline vastupanu

W. Ulbricht. Zur Geschichte..., S. 654.

organiseerimine, rahvaarvaste kasvata-
 mine parlamendivõimetus, SKP
 algorganisatsioonide omavalgatus auuda-
 mine. E. Thälmann tegi ettepaneku väl-
 ja töötada töötajate nõudmistele vasta-
 vad võitlusloomingid, võitlusjärguised:
 taluõiguste võitlus eluvalituse tõusu
 vastu; proletariaat ja töötava noorsoo mõ-
 jutamine võitluses tööandjate ühustuse ja
 militariseerimisega; propaganda proletariaat
 internationalismist. Nagu näeme, püs-
 bitas SKP juba tollal, fashistliku diktat-
 tuuri enimestel päevadel kommunistide
 ja kogu töölisalassi jaoks vaegluula-
 tudad ülesanded, mille põhivõtte jäi sa-
 mans na jagamisel diktatuurist vastu-
 tel ja nuda sidendati ning täiendati
 ühisvastandiga noorsoo võitlus värgus.
 juhindudes nist värguõiditist, kannas SKP
 suatud ülesanded ette rünnas, kuigi
 su töö oli suurel määral raske soos mas-
 siliste npressioonide, kommunistlike aja-
 lhtede sulgemise ja noorsoo ning de-
 monstratsioonide lokaliseerimisega. üs-

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 24.

na vastu pärast 7. subr. istungit, 17. subr. 1933 andis H. Förling väsu, mis nõudis ulsade vastandist välisma anti-fasistidega. Käsus on öeldud: "Kes oma kohuse täitmisel vastab tulele, selle sõta minu sõltumata tagajärjest oma waitse alla."¹ Fasistliku bandi- tidele anti sellega ametlik luba viisus aretusiendamises usigi antifasistidega. 22. subr. määrusega mooditi SS ja SA ühivad abipolitruks. SS ja SA said se- ga ametlikult vastava ühifaaradi koostisosaks ning omandasid pürami- tuel õiguse antifasistliku organisatsioonide jäätamiseks.² 23. subraail teinuks esimene avalik valalitung SKP-ile - kõiva- ti SKP KK koos, konfiskeeriti salt lei- tud materjalid salimiskampanias ja neelati SKP KK häälkandja "Rote Fahne" ("Punaliip") tükkimine.³ Rep- ressiioonidest hoolimata ei oleud garan- teeritud seusa NSTP sät ulsiseid valimistel. Sel ajal teinuksid salimised

¹ T. Pozanob. Того брало... , сур. 82.

² Chronik, S. 313.

³ Zur Geschichte der KPD, S. 364-365.

sabriku-tehasnõukokkudele, mis sulkovald
 häitarid hõlvalaste põrtrioonide nõu-
 must tööstusettevõtetes - nad said kõigest
 11,7% kohtadest. Enamus komiteede liik-
 metest oli reformistlike ametiühingu-
 te ja SKP poolt juhitud revolutsioo-
 nilise ametiühingupõrtriooni mõju all.¹
 Ebapiindlus sõidu suhtes salimistel suu-
 rendas hõlvalaste püüdiid oma vastas-
 tega areid Dieudard. proovatsiooni-
 lisele tule, mis õigustas massilist ter-
 rorit avalikkuse silmis. 26. subuar-
 il teatas, Stasimava gauliter Kutsch-
 wani fašistlikul mitingul Glauchau-
 - Albertsthalis: „Kõwa Pärlisõda ei tu-
 le midagi välja. Natsionalistid
 peavad silmas pidama, et sentimentaal-
 susi ei tohi olla.“² Britaalia sõjaväe-
 dus, mis wa täielikult ellu seidi, Mr.
 Pärlisõda syyaalis pidi saama Riigi-
 päisaksoone süütandae wabride poolt
 27. subuaril, mille eest wawatsti vas-
 tutusele õttas nõukokkude. Ettevalmis-

¹ N. M. Tsuruz Sepa, A. C. Dpadkur. Keskmine... emp. 72.
² O. Winger. Zwölf Jahre Kampf..., S. 30.

tused proovantsiooniks siidi loolikat läbi.
 H. Göring käsitsis usjuteades anterinimiskä-
 sud nende antifasistide jaoks, mida kasut-
 suti vangistada, seati nende järelvalve anti-
 fasistide uuteite üle, valmistati ette vang-
 last ja püüanambaid, SS ja SA ühmad did
 Bülchi wasarmutes sätluselmas.

Idea süüdates Riigipäewahoone ja tõlgen-
 dades sudes kui signaali „kommunistli-
 kuse ülestõusmas“ annub kolmandes riigi
 propogandaministrile J. P. Goebbelsile. Gm-
 ratsiooni juhtis sähutalt H. Göring, mille
 elamus oli ma-aluse koridow wanda ühen-
 datud Riigipäewahoonega. Kiritopaijal wa-
 histati sätajate poolt siawas jätud kusa-
 gine Hollandi KP liige, anarhist Kaikus
 van der Lubbe, mille ajal mania grandio-
 sate põdes wõdrumelne.¹ Van der Lubbe un-
 nagine kumkumise kommunistliku partei ü-
 dedesse sümaldas fasistid Riigipäewaho-
 ne süütemist awalõnusele wäidates „kom-
 munistide wõhousuhelen wardenõunas“ ja suu-
 wates bewoewantsioonid sausa kommunistide
 ja waudselt wa NSDAP vastu. üsna vasti

¹ Deutschland 1933-1939, S. 28.

pärast muutumist nimis Riigipärasektsiooni
 jaude natslikku partei juhtkonnale peaaegu
 täies koosseisus, kuigi riigis oli väikeses osas
 linnasõjaväelased ja natsionaalsid fideelsid
 deksid fideelsid rühmas kohtudel, et endale
 häält koguda. Hitleri insidendiast süü-
 tanud me. juurele võttes, mis sõjaväelaste
 võimevõtte raudse usinaga häiritada.¹
 Ool vastu 28. subraari anteviti rüh-
 his üle 1500 ja kogu, Saesamaal enam
 kui 10 000 antifasisti, nende hulgas umbes
 4000 SKP liiget.²

Proovitud onki muutumise sõjaväelaste
 hitlerlikul valitsemisel läbi saada 2. ma-
 koralist demanti: "Rahva ja riigi vaitmis-
 ja Riigi vaitmis ja natsionaalsid tegevuse
 vastu."³ Nende demantidega päeviti inim-,
 ajakirjanduse, ühingu ja usulaste vaba-
 dust, rikuti kirja-, telegraafi-, telefoni-
 ladust, ruti risti laibotamis- ja konfide-
 rantsõigus, igasugune antifasistlik tegevus
 est määrati raskestatud karistused me-
 suvashuhtlusele. Nende demantidega rüh-
 s-

¹ Chronik, s. 314.

² C. Pyemarov, Nekomopove boypoe..., cap. 30.

tas fašistliku valitsus mitte üksnes fašisti-
 lisele, vaid ka formaalselt Weimari uuesti-
 lutsioni. Kuigi 28. subraari määrustega
 SKP-d ametlikult ei kuulatud, siis tegeli-
 kult oli nagu SKP tegevus kuulutatud
 seadusvastaseks.

Teine oluline tegevus Riigipäeva-
 valimised. Kahtlemata kuulus suurt au-
 hindust ja usaldamist, isegi andis elu-
 ga, et andis oma hääle SKP tegevuse.
 Koolimata ahverdustest ja fašistide
 poolt teostatud mahinatsioonidest hääl-
 luse tulemuste võitlusena nagu SKPile
 4,8 milj. hääle, mis moodustas 18,3% kõrgist
 häältest ja sai 81 kohta Riigipäevas.
 Sotsiaaldemokraatide poolt häältes ei 7,2
 milj. osast (18,3%), mis andis parteile 110
 saadikukohta. Ühteskoos said SDAP ja
 SKP 30,6% häältest ja 201 saadikukohta.
 Natsionaalsotsialistid olid 288 koha-
 ga ei saavutanud vajalikku $\frac{2}{3}$ -list
 enamust. ² Kuigi need olid riiksed vali-
 mised, millest lubati osa jätta töölis- ja
 na ülejäänud kodanikel parteidel, väita-

¹ Chronik, S. 316.

sid nad kommunistide tõsist nõuadset
 õitu, mis seda hinnatavam oli ujuue-
 nud olukorras. Valimiste tulemused ole-
 sid õinud olla tõukeks tegelise vastupe-
 nu puhkemisele fašistliku ujuumi kuku-
 tamiseks, kuid see seda sotsiaal-momentti
 ei saanud ära kasutada, kuna sotsiaal-
 demokraatlikud liidid jätkasid enes-
 tapjaliku uusi hoidmist. Teine sotsiaal-
 demokraatide alline hoidumise suustus.
 Hitleril 9. märtsil annuleida 81 kom-
 munistist saadiku mandaadid ja saaru-
 tada kui vajalik $\frac{2}{3}$ -line häälte enamus
 parlamendis, et vastu võtta „Eranõuade
 te abinõude“ seadus, mis tähistas täie-
 linnalt parlamendi seadusandlikud õigu-
 sed. Riigipäeva fuurtesõnnid läksid üle
 valitsusele ja ühõige riiginantsleile Hit-
 leri. Aastuasi kommunistide nõuadeta-
 mine parlamendist poleks Hitlerile õi-
 maldanud sel absoluutset enamust sa-
 outada, kuid see teised opositsioonilised
 uodanlikud parteid, sealhulgas Katolika-
 lina Tsentraalpartei, ühõel di parlamendis
 72 saadiku kohta, häälitas samuti Hit-

leri "Eranonalistide abiaõude" saduse
 poolt. Kõig 94 sotsiaaldemokraatidest
 saadimeet (ligi 10 oli vahvamat autoritad),
 andsid oma nõusoleku.¹ Ilmutasid on
 väimida, et ni ajal kui kõik partiid
 andsid avalikult oma nõusoleku era-
 nonalistide abiaõude vahendamises, oli
 nende sõja taga juba otsus tehtud
 parteide laialisaatamiseks. Vasti pärast
 SKP sadusvastuse partiid unelita-
 mist said löögi osalises ametiühingud.
 Saksamaal suurema ametiühingute orga-
 nisatsioonai - lihasaksamaalise Ametiühin-
 gute ühenduse liidrid Leipat, Grass-
 mann jt. ignoreerisid täielikult kõlivate
 antifasistlikku hoiakut. Hoolimata sellest,
 et 21. märtsil 1933 teinud sabiuu-
 -kharrenkomiteede valimistel 3/4 häältest
 oli antud natsionaalsotsialistide vastu,
 püüdisid ametiühinguteorganisatsioonai liid-
 rid rõhutada oma lojaalsust hitler-
 liiale valitsusse ja lilitada ametiühin-
 gude fasistliku diktatuuri süsteemi.
 Fasistid ei wadatsund süüsi leppida

¹ Deutschland 1933-1939, S. 32.

ametühingute demaršoluga. 2. mail 1933
 kõivati eselaste poolt ühisraamatukogu
 ametühingute ühenduse juhatusse koos,
 ametühingute kohalised komiteed, tööliste,
 teenistujate ja ametnike pank, mille filiaalid
 koostati. Kuteviti ja saadeti kes-
 dusbüroosidesse tuhanded ametühingute ak-
 tiivistid, nende hulgas ka oma lojalust
 valitsusele näitavad ametühingute liid-
 rid Leipert ja Grossmann.¹ Ametiühin-
 gute asemel loodi fasisiline organisat-
 sioon "Töökas" mille liikmeks olea oli
 kohustuslik. Ametiühingute varandus-sjad
 müüdi maa- ja konfiskeeriti, töi müll,
 seidi hõlm, naha fasisid süski teata-
 sel määratl vastuid tööriista meelepaha.
 Järgmise löögi osalises sai SSDTP. Yu-
 ba oma sõimulituleku algusest näitasid
 fasisid müllalt selgelt, et nad ei salli
 SSDTP olemasolu. Täiesti järel suliti par-
 tei häälkandjad, auteriti osa SSDTP
 Riigiparlamendi liikmeid. Sellist hoo-
 limate säilitasid SSDTP liidrid Weis,
 Staupfer jt. oma vanused illusioonid

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 40.

nõukogude sõjaväelikkuse suhtes hitleri-
 nu valitsusega. Veel enam, kui II In-
 ternatsionaali Büroo, mis koosnes enam-
 ses äärmuslikest oportunistidest, oli töölis-
 te - sotsialistide suvel sunnitud hukka
 mõistma fasislikku terrori, mis Saksamaal
 erandaja Büroos, SSOTP liidu Otto Wels
 lahkus demonstratiivselt Büroo koos-
 must ja SSOTP juhtkond teatas ametli-
 kult, et partei astub välja II Internat-
 sionaalist. ¹ SSOTP juhtkond arvas par-
 tei koosmisest hulgalt välja midagi
 tõelisi, mis nõudsid, et partei arvesse võit-
 luspositiivseid fasismi vastu. 1933. a. mais
 arvas parteist teadumata välja Berliini
 sotsialistliku keskoorganisatsioon, mis ille-
 galselt muuduste pärast. 1933. a. ap-
 rillis teadumata partei nõudis, et
 tegutseda seaduslike sõjaväelike va-
 mes. ² See nõiu ei peatunud SSOTP-d
 ekspansioonidest. 22. juunil 1933 süüds-
 tandid hitlerilased SSOTP-d, utulians
 tegutses Saksamaal ja selle seadusliku

¹ J. Pozarob. Стог брвембто..., emp. 97.
² Samas, lk. 98.

valitsuse vastu ja erandoliste abita-
 de dekadil alusel kuulutasid partei
 laialisaadatus. Kuteniti ligi 3000 par-
 tei liiget, rahulgas partei liidrid Brit-
 sheid, Stelling, Kunstler jt.¹ Yang di us-
 darliu parteide väes, mis elidand in
 oma tegemise lõpetada. 1933. a. meadil
 sajas H. Fering niulime salapolitsei-
 gestapo. Ksutati esimesed suuremad
 hoodeslaagrid. Hitlerland püüdnid umb-
 võnda elanikkonda spõnawarzi ja jäl-
 tamiste õõguga. Fasistid propageerisid
 soovisai, ette uusse helgas. Vajates
 end, rahusliu au taastamisi ja ter-
 saille' tagajärjide liwiduimise loom-
 gite taha, teid Hitlerland sõjauktuse.
 Propageeriti sisalt mõtet, et sõda teob õi-
 gile radu ja liha. Tõsi uill, tööpun-
 dus sahuas uõawõna, uind põhilist sel-
 le tõttu, et fasistide sõjauktuleu lau-
 ges ukte ülemaailmse majandusuuisi lõppi-
 misega, samuti saandati ooa tõstuid sõ-
 jaliste objektide ehitamisel ja sõjateõstus-
 liu teotmise suurendamisel tõttu. Nat.

¹ Deutschland 1933-1939, S. 44.

ismi ideoloogia koostisosaks sai rassism.
 Püüdes maskeerida sõjaväelset ebakõrdsust
 ja samal ajal salvestada ideoloogiliselt
 ette agressiooni teiste rahvaste vastu, rin-
 dasid fashistid rahvamassidele süstema-
 tiliselt ideid enavõu rassi iluolusest.

Nagu kõigest sellest nähtub, kindlustand
 fashistid oma positseone poolaastase õi-
 nuloleku jaoks nii poliitiliselt kui idio-
 loogiliselt. See, et suur osa elanikkon-
 nast oli hitlerliku demagogia vangs,
 rasvendas tublisti õitlust fashismiga, kuid
 see õitlus ei lausunud sellest hoolima-
 ta hitlusest.

II peatükk.

Saksamaa Kommunistliku Partei tegevuse ümberkorraldamine illegaalseks tööks, Leipzigi protsessi tähtsus vastupanuliikumisele.

Kõige järjekindlamana fašismi vastu võitlejaks oli seni ja jäi ka edaspidi SKP. SKP tegevuse üldine pöördeks alles toimus küllalt kehvades tingimustes. Enamus partei liikmeid oli harjunud tegutama legaalselt ega osanud küllaltki illegaalses töökoosmises. Kõige fašismuksis juba kauem kui aastakümne sellistes Euroopa riikides nagu Itaalias ja Ungaris, ei sobinud seal välja töötatud meetodid alati Saksamaa tingimustele. Tulub arvestada ka seda, et neis riikides ei võtnud terror ja represseerimine kuigi mitte nii tohutut ulatust kui Saksamaal. Kommunistide

ideo hõlmdas märgatavalt ka asjaku, et
 fašistide võimuletuluse esimeste kuude jooksul
 oli tapitud ligi 2000 ja auteritud
 üle 60 000 kommunisti.¹ Riida väija-
 padstaid SKP juhtivaid tegelasi, nagu
 John Scheer, Edgar Andre, Fiete Schulze,
 Franz Stenzen jt. olid saanud vahistat-
 tud hitlulaste poolt. SKP oli vastanud
 ka oma juhi Ernst Thälmanni, kes
 auteriti juba 3. märtsil 1933. See oli
 vasukes loogius parteile. Partei ümber-
 orienteerumist illegaalse tööle rasun-
 das ka asjaku, et ainult 48% kommu-
 nistidest töötas ettevõtetes, ülejäänu
 olid töötud.² Oma illegaalse töö esimes-
 tel kuudel juhendas SKP KK 7. subr.
 plekumil vastuoetud olustest, mis for-
 muleeriti tol aonal viimast norda KK
 liikmete es esinud E. Thälmanni poolt.
 Esimejäreline tähtsus nagu partei järg-
 neva tegevuse jaoks oli plekumi juhendi-
 tel parlamentlase illusioonide ülitamisa
 hädavejatinnusest ja partei tegevuse orga-

¹ J. Pozanob. *Stog Guambro...*, chp. 296.

² O. Wünzer. *Zwölf Jahre Kampf...*, S. 37.

niseeritud ülevõimurist põhendas alles. Parlamentiline elluviimise ületamine oleks edukaalt kaasa aidanud ühine tegemus SSDTP-ga, kuna just selle partei liikmete hulgas olid need elluviimise kõige tugisamad. Teid SSDTP juhtkond ignoreeris osalt SKP KK üleskutseid koostöös.² 1933. a. märtsis levitati SKP algorganisatsioonides „Eust Thälmanni üleskutse kõigile kommunistidele, kus peaprobleemina oli ära toodud töölisklassi parteide tegemissuhtuse saavutamise võitlusena demokraatiline õiguste taastamine ja seilimine est. Lisaks varsti pärast Riigipäeva valimisi pöördus SKP KK 14. märtsil 1933 SSDTP juhtkonna poole ettepanekuga koostöö organiseerimiseks vastutöögi andmiseks hitlerlastele.² Avalikus kirjjas „Kõigile Saksa riigisotnaldemokraatlikele töölisele“ formuleeris SKP KK mõlema partei koostööprogrammi. See programm nägi ette kohust abi kõigile vangistatud antifasis-

² SKP KK pöördumine SSDTP juhtkonna poole 30. jaan. ja 27. febr. 1933.

² Zur Geschichte der deutschen..., S. 43-44.

titele, stuuride organiseerimist palju
 alandamate ettevõtjate vastu, massilist
 võitlust töötajate suhtes ja ähvar-
 dava sõjaku vastu.¹ Ühisuutse saa-
 utas teatava esmaringi. Sotsiaaldemo-
 kraatidest tööliste hulgas oli juba olmas
 tegusid tegevuse juure koostööd.
 Juba 1933. a. algusest tegutses Saksaa-
 maal antiiselt grupp sotsiaaldemokraate,
 kes olid opositsioonis SSDTP juhtkonna-
 ga. Rühm andis välja illegaalset ajaleh-
 te „Arbeiterzeitung“ („Tööliste Ajaleht“),
 milles kritiseeris võrdusalt teinult
 SSDTP juhtkonna sõbringut kodanusega
 ja neutraalselt suhtumist fašistlikku
 valitsusse. Selle sotsiaaldemokraatide
 rühma arvates võis fašistlikku diktatuur-
 i kukutamist saavutada ainult int-
 siatüübiga allpoolt, s.o. kohaline SSDTP
 organisatsioonide antiise tegevuse kaudu.
 Partei lihtliikumete suvel oli SSDTP
 juhtkonda sunnitud 1934. a. sügisel vas-
 tu võtma n. „Praha manifesti“, milles
 kuulutati, et võitlusis natsionaalsotsia-

¹ Zur Geschichte der deutschen... , S. 45-50.

lastliku diiktatuumi vastu ei saa olla kompromiss, seal pole kohtu reformismil ja legaalsusel.¹ Tegelikult jäitakse SS DTP lüüdnud tööloalassi tegewus-ühtsuse loomise saboterimist.

Vaatamata fašistlikule terrorile, mis nõrgendas regulaarsid sidemeid SKP keskorganite ja kohalike organisatsioonide vahel, ei katustanud SKP oma antuised tegewust. Kuna SKP oli ainus jõud, kes sõitles organisatsioonilt natslike diiktatuumi vastu, pidi teema-tes tingimustes kasutama ka teistruksid sõitlusosune. Üks erimeri illegaalsid partiorganisatsioonide, kes suutis vastavalt muutunud olukorrale oma töö ümber korraldada, oli SKP Hamburgi algorganisatsioon, mida juhtinud kehi auterimindrai E. Thälmanni varmus kasvanud kommunistid E. Andu ja F. Schulze. Tstaapo andmete kohaselt oli Hamburgis 1934. a. 12 000 kommunisti, regulaarselt ilmunud SKP kohalikud hääl- luvandjad. Alates 1933. a. suvest oli SKP

¹ J. Pozanob. Trog buameto..., ehv. 301.

Hamburgi organisatsioonid juhtuvad
 regulaarselt side SKP kopuhooneis
 asuote ussorganitega.¹ Antifasist-
 likel propogandal oli eilise taktus-
 sõjatööstuse plaanis keskuses - Ruhr-
 -Westfaali rajoonis, samuti ka Eesk-
 -Saksamaa tööstusrajoonis. Antifasist-
 liku liikumise ussjuuntes selles pür-
 konnas oli juba I maailmasõja ja No-
 vembri revolutsiooni ajast pärinevate
 suurte öitlusogemustega uniaakombi-
 naat. Zennas. SKP Zennas algorganisat-
 sioon, mida juhtivad eelind veiyapaist-
 vad antifasistid nagu A. Rembe ja A.
 Kaim, teostas antifasistliku propogan-
 dat ka maal talurahva hulgas.² Ede-
 kalt aunes se puudil illegaalne tege-
 sus ka Magdeburgis. Kommunistid andsid
 regulaarselt 3 norda nädalas väija aja-
 lhte „Tribüne“. Magdeburgis ja Hambo-
 ris alustand tegevust ja omandasid öit-
 lusogemusi antifasistlikud ussorganisat-
 sioonid.³

¹ A. U. Tsvetkov. I. C. Dpadnik. Tsvetkov...,
 emp. 16.
² Kämpfendes Zennas, S. 542.
³ E. Kerpner. Trepere uerime, Emp. 57.

üheks antifasistlikum sõitluse tähtsa-
 maks vormiks oli ajakirjanduslik propa-
 ganda. SKP enimesed illegaalsed ajalehed
 ilmusid juba 1933. a. märtris, kohe pä-
 rast seda, kui fassistid sulgesid kõik
 partei legaalsed väljaanded. Regulaarselt
 ilmus SKP keskhaälkandja „Rote Fahne“.
 Üksnes Buliaans registreeris gstaapo 1934.
 a. sept.-okt. jooksul ligi 70 illegaalselt
 väljaannet. Enamuse antifasistlikest ma-
 tejaldidest (brošüürid, lülletähtid, lend-
 lüüd) polnud mitte trükitud, vaid viju-
 tatud käsitsi või sõjatusmasinael ja pal-
 jundatud keabograafil. Loomulikult oli
 illegaalse ajanduse selline väljaandmi-
 se raskesti, kuna sõjatusmasinaad olid
 poliitiks arvel, tootati pidevat kontrolli
 paber ja trükkvõimude üle. Paljud anti-
 fasistlikud väljaanded trükiti ka välis-
 maal ja toimetati salaja mitmesugusid
 teid peeli Saksamaale. Põrandavalim aja-
 kirjandus avaldas matejale, mis pidid
 abistama agitatsioonid: SKP teguse ja
 otuste tutvustamine, regulaarsed teated
 sõjaväelasi üleshitamist NSVL-s, õpetused,

kuudas ära tunda prosookaatoreid, käi-
tuda arsterimise jne.¹

Peale agitatsioonilise illegaalse ajanduse
duse wande teostariid saksa kommunist-
tid wa suulist propagandat. Paljasta-
dis fašismi wäntöödelt olemust, fašist-
liku propaganda valitumust ja demago-
gilisust, kutsusid kommunistid töörah-
vast üles oma õiguste wäitnle. Nii wal-
jastumistel, töötajal stühiilistel, protes-
tiwäalduste ja lihi ajaliste streikide oor-
mis töömootel, oli enamuses majanduslik
inloom, kuid fašistliku diktatuuri täagi-
mustes omandasid nad töötajal wa poliit-
tiline inloom. Streikide lihi ajalist
ja suhteliselt vähest osatjate arwu
sõis rüütada paljude anti-sewate töölis-
te autuwõimuga ja wallandamisega, samu-
ti wa kogemuste puudumisega ja osaa-
watusga siduda illegaalneid meetodeid
legaalsega, wäitus agitatsiooniga rüütas
fašistide poolt lubatud organisatsioonide
wagu "Tööküme", spontaansatööd jne.

¹ K. u. Töörahwe, l. C. Dpaatun, Huruu...
emp. 19.

Puneri-ja hõimühkonnas oli suur täht-
 sus kätte võige väiksemal vastupanu-
 kul või protestivaldusel. Punane lipp-
 loomaga või ühesuure sõnal, mis nõudis
 fašistliku diktatuuri kukutamist, kas-
 vatasid töötajate seelikus, et hitle-
 rismile on võimalik vastu hakata ja väi-
 tandid, et fašismi saaksid jätavad
 võitlust. Antifašistid kasutasid osusli-
 kult ära neid sellist laialt levinud side-
 vahendit nagu raadio. Riigis tegutses
 hulk põlvkondalusi raadiosaatjaid, kes-
 de arvamusel oli tööliste hulgas suur
 populaarsus. SKP astus otsustavalt
 välja töötajate massiorganisatsioonide ku-
 lamise vastu hitlurite poolt, töötajate
 eluliste huvide neutraalsus. Näitus 1934.a.
 märtsis - aprillis, kui kokku kui 60%
 suurest tööstest saboteeris, volimine nõu-
 kogude valimise, teostas SKP laialdas-
 selgitustööd, näidates, et neda insti-
 tuuti võib fašistide plaanidest hoolimata
 kasutada tööliste huvide kaitses vastava
 võimude vastu. Juba hiljem, 1935.a. näidis
 su selgitustööd välja. Tööliste liikumised

enamus hitlulaste kandidatuuridest tagasi ja valitud nõukogudesse sisse, millele meenus tööliste usaldus.¹ Kommunistide esitedamine toimisid auruvad väinud ja muud sündid, mis omavahel segeli fashismivastase inloome. 1933-a. mais sündis 25 000 „Deutsche Werke“ tööst ja kutsujat tüelis, nõudis fashistlike riiklikuühklaste enaldamist etteotsel teinudumilt. Kommunistide juhtumisel kasutasid töölised ka sellest fashismivastase õitluse vormi nagu töötajate aeglustamine. Riiklase ulatuse õitis su õitlusvorm 1933-a. juulis Rukhi uuendamises.²

Podusa juhtumise tingimustes taastatud kommunistid puustatud illegaalne organisatsioon, fashistid uusi põrandalised ühmitusi, koraldasid ndepidamist, Saksa- ja fashistide organisatsioonide ja SKP ushorganite vahel vab- maal: Tšehhoslovakkias, Prantsusmaal, Poolas, Austrias, Belgias ja. Eilise tähenduse

¹ J. Pozarob. Stog. Buachoto..., emp. 303.

² Samars.

vastupevmlinnuudsu jaoks omandas sak-
 sa ja tšehhoslovakkia kommunistide koos-
 töö Saksamaa - Tšehhoslovakkia piiril.
 Emigreerunud saksa kommunistidel sa-
 nestus Tšehhoslovakkia Kommunistliku
 Partei liikmete abiga rajada lühikese
 ajaga piiri Saksamaa - Tšehhoslovakkia
 piiri teise toetuspunktide süsteemi il-
 legalne vastupevmlinnus. Juba 1933.
 a. aprillis eusõstus selliste toetuspunk-
 tide lai võrk, mis ulatus idas Moraviana
 Ostravast (Kaukisek - Ostrav) kuni Chebini
 läänes.¹ Kuiva toetuspunktide süsteemi
 rajamine lõi organisatoorseid eeldusi üle
 piiri toetava praantilise töö jaoks, algas
 üsna pea illegaalsete matijalide saatmine
 saksa antifašistidele. Tänu SKP õige-
 aegsele ettevalmistustele õnnestus väikesel
 määral. Arbeiter Illustrierte Zeitung
 („Tööliste Illustreeritud Ajaleht“) välja-
 andmine Prahas vahetult pärast selle väl-
 jaandu ulandist Saksamaal. Samal ajal
 hakkas SKP Prahas välja andma oma
 korraldajad „Rote Fahne“ väinforraadis.

¹ Selon damals kämpften wir..., S. 14.

Välismaal ilmuvad ajakirjad nagu Ba-
 xli, Rundschau ("Ringvaade"), "Inter-
 nationale Presse-Korrespondenz", "Kom-
 munistische Internationale" kuuluvad
 ajakirjanduse hulka, mida suurus eha-
 muses just praegu asutatud salajaste toetus-
 punktide vaudu Saksamaale toimetati.
 Samal ajal toimetati saksa antifašisti-
 de väite ka 1933. a. septembri ilmu-
 nud "Pruun raamat Riigiparanduse
 sihtamisi ja hitliline terror" kohta.¹
 Kes olid siis need inimesed, kes iga päev
 oma eluga riskides sellist ohtlikku tööd
 tegid? Zornlikult suriti illegaalse töö
 kogemustega eluutalised kommunistid,
 samuti ka sportlased-kommunistid ühen-
 datud alpinistide osakonnast. Sportlased-
 kommunistid väitsid algusest peale wa-
 gu tõelised patrioodid, kasutades ille-
 gaalset poliitilist võtlust jaos oma had
 orienteerumist mägedes ja alpinistioskuse.
 Nad said esmajulimult aia partei töö
 ümberrahaldamiseks ja olid juhtosaks jões
 kiirete sidemete loomise Tšehhoslovakkias.²

¹ Schon damals kämpften wir..., S. 15.

² Samas, lk. 13.

Illegaalne töö Tšehhoslovakkias olid
 ka omad raskused. 1933. a. out. orga-
 niseeris fašist K. Kurlini sududisaks-
 lastest, Sududisaksa Kodumaarinde
 (Sudistendeutsche Heimatfront). See orga-
 nisatsioon oli "kolmanda riigi" võimu-
 kandjate tähtsavaas agentuuris Tšehhos-
 lovakias, mille ülesandeks oli saksa
 vähikuseelanikkonda Tšehhoslovakkias
 fašistliku meele allu saada ja sak-
 sa imperialismi agenduse välispoliitika
 kuulikus tööriistaks muuta. K. Kurlini
 pooldajate tegurist moodustas ka Tšehhos-
 lovakiasse emigreerunud parempoolse
 sotsiaaldemokraatide hoiak. Nii nagu
 Saksamaal, nii taustand SSDTP parem-
 poolne liidud ka Tšehhoslovakkias töö-
 tajate ühtset fašismivastast seitlest. Tšeh-
 hoslovakkia Kommunistliku Partei juht
 Klement Gottwald pöördus avalikus aru-
 jas SSDTP erinduse poole, milles märkis
 et ainult SSDTP liidute toetu pole se-
 uiri veel vajalikku teguridest saa-
 outatud.¹

¹ Schon damals kämpften wir..., S. 10.

Sellist hoolimata oli illegaalne tegemus, mida teostati ühesuusa Tšehhoslovakkia kommunistide ja teiste progressiivsete jõududega neli aastat, Tansa - Tšehhoslovakkia piiril ihkus SKP poolt juhitud vastupanuliikumise vastasosaks.

Suus tähtsus vastupanuliikumise laenuks oli Riigipäevakoode süüdistamisprotsessil, mis toimus 21. sept. kuni 23. detsembril 1933 Leipzigiis.¹ Tõelist rolli seisundis fašistide jaoks pidi etendama, näitab juba sugi, kui põhjalikult ja kaua protsessi ette valmistati. Hilis valitsus taotles neli instrumenguga põhiliselt uelja esmärke, mida väga õieti hädas üks süüalustest - Leipzigi protsessi peakanalane Bulgaaria Kommunistliku Partei esutaja J. Dimitrov. Need esmärgid olid järgmised:

- 1) Leipzigi protsess pidi fašistlike süütajaid saasa rõhva ja maailma avalikkuses uhabiliteerima, tõelisi süüdlasi välja ma ja süü kommunistidele seutama.
- 2) Riigipäevakoode süüdistamisprotsess pidi

¹ Chronik, S. 329.

õigustama politaariaadi kolitud jälitamisest ja barbaarset terrorit. Samuti pidi protsess õigustama raamatute põlitamisest ja tohutut kultuuriväärtuste hävitamisest, sõjakäime teaduse ja uugu varba mõtlema vastu, massiprogramme.

3) Protsess pidi soodustama uue kommunistliku ühiskonna loomist ja SKP hing selle juhi E. Thälmanni tagasiuastamisest.

4) Lõpuks pidi Rügipäruaheone süütahtsuseprotsessi uandu toetata, et paistliku valitus õõtleb „eduaalt“ ulmaailma se kommunistidega ja paistab Euroopa õigraegselt kommunistlikust hädaohust.¹

Sellist laadi „ajalooliste teete eest loots Hitler saada duplealistlikult uikidelt nõudusi ulvastuse suuandamis suhtes. Kogu protsessi uaine läigib nli poolt, et A. Hitler, H. Göring ja J. P. Goebbels andrid nlile uakordalt suu välispoliitilise teiktuse.

Nagu ülalpool öeldud, valmistasid fantsid Leipzigis protsessi uarmiselt loolu-

¹ O. Wenzel. Zwölf Jahre Kampf..., S. 49.

kalt ette. Oma reaktiooniliste esmärki-
de saavutamiseks kasusid nad kõike
kõiki vahendeid, mobiliseerivad natsiline
propaganda võimsa aparraadi, politri-
ja nohtuorganid. Püüati sadu vanglar-
tes ja noonduslaagrites süüdistada tööli-
si, et sundida need protsessil fašisti-
dele kasulikke tunnistusi andma. Otse-
te nohtuallustena olid süüpingis kolm
bulgaaria emigranti-kommunisti Y. Di-
mitroo, B. Popov, V. Taked, hollandlane
K. van der Lubbe ja SKP Riigipäevafrakt-
siooni esindaja E. Torgler.¹

Saksa riigivõimude laager osas raske
ülesanne. Täi pidi tõestama, et SKP tak-
tis ette võtta katse nehtestada mässu
läbi proletariaadi diktatuur ja Riigipäevakoosse
süütamine pidi mässule när-
guandeks olema. Kõikjal läbi viidud
nohtuaktioonid läbi, nagu oleks seda
saksa kommunistide plaani toetanud Kom-
muunistliku Internatsionaal, omandas prot-
sess selgelt antikommunistliku värviga.

¹ Chronik, S. 329.

loomulikult tahtis fašistliku valitsus
end rahvusvahelise monopolistliku ka-
pitali silmis näidata kui kommuns-
mi vastu võitlejat ja eiti kui anti-
kommuunistlike huvide kaitsjat.

Kõigest ettevalmistustest hoolimata leid-
sid hitlerliku valitsus ja selle juhtimis-
organid end protsessi alguses mitte
ründe-, vaid kaitsenõuainetel asu-
vat. See enne, kui algas protsess, alus-
tas rahvusvaheline progressiivne avalik-
uus fašistlike süütaajate paljastamisest.
Augustis ja septembris levitas ülemaailm-
ne Fašismivastane Kaitsenõuainete Puu-
ni raamatute Riigipäevakoostöö sihtamisk
ja hitlerliku terrori kohta "rahvus kui
16 uues.¹ 14.-18. sept. toimus Londo-
nis Rahvusvaheline Juurdlusnõuainete is-
tung Riigipäevakoostöö sihtamisk väljasaat-
gitamisk (nn. Londoni vastuprotsess)
briti tahtsaimas juuristi-demonstraadi D.N.
Püüki esistumisk ja protsess, hollandi,
rootsi, taani tuhtuimate juuristide kaastegem-
sk.²

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 75.

² Chronik, S. 328 - 329.

Daardrand läbi new erinuid materjale
 ja muulrand üle mitmed tunnistapad,
 jõudis rahvusvaheline Jurelluskoosisjon
 jäuldusele, et Riigipäewakoosse suutemise
 pauid toime jõustid in ja kommunisti-
 del pole sellega mingit jüstmist. Londoni
 otruse kandrid üle Londoni, Moskva, New
 Yorgi, Pariisi jt. suurimate linnade vaa-
 dijaamad, se toimutati näite ka „kol-
 manda riiki“ nohtuorgakitele Leipzigi-
 se. Londoni vastuprotsessi tagajärel toi-
 musid sept. - out. Buenos, Chikagos, Lon-
 donis, New Yorgis, Pariisis, Sofias jw. an-
 tifašistlikud massimitingud ja -demonst-
 ratsoonid. Hitlerlikku jüstitskandaali vas-
 tu, süütute naibcaluste ja võimide see-
 samaal vangistatute wahsu vabastamise
 est. 4 Need asjased muutid Hitlerliku
 valitruuse jaoks tundusalt raskemaks oma
 propagandavalisid usutava nohtuotsuse
 raamidesse suunda. Sellest hoolimata sii-
 distas promiõn hitle ainult tegewspäigal
 valistatud K. van du Lubbet. Hollandi
 anarhistide oli jõustide poolt ülesandus

4 Chronik, S. 329.

tehtud enloomustada nohtu alla antud
 bulgaaria kommuniste kui enda naasosa-
 lisi ja miiteolu elutajaid. Selle ilmsi
 valu esmaõigus oli protsess algusest peale
 kommunistide, eelõige kommunistliku
 Internatsionaali Taitenomitee liikme G.
 Dimitrovi vastu suunata. Nimetades G.
 Dimitrovi süüdistusaktis, Uue kommuni-
 stliku partei poolt oolitatusorganis-
 mima ulvastatud ühistöös, Saksamaal
 esmaõigiga selle kandumiseks kogu Euroopas-
 se, näitas fašistliku valitrus, et Leipzigi
 protsess on suunatud kogu rahvusvahelise
 kommunistliku ja töölisklassi vastu ter-
 sikuna. Omas olmuselt oli Leipzigi prot-
 sess samasugune fašistliku proovatsioon,
 nagu Leipzigisõhke süüdistaminegi. Fašisti-
 dile soovitas protsessi väin pidi saama
 signaaliis selgi enam barbaarimale an-
 tifasistide tagamisesmisle Saksamaal ja
 avamängus fašistide tegutsaiste rah-
 vusvahelisele maailmale. Nisus tänu G. Di-
 mitrovi kangelaslikele näitumisele joo-
 sid need ueli põhiesmärgi, mida fašistid
 taotluid selle protsessiga, täielikult tühja

ja hitlulike nohtumasside tuavik pöör-
 dus fašistide eneste vastu. ¹ J. Dimitroff
 ei püüdnud ainult endal mitte osavõ-
 tu tõestamisega Riigipäevakoosseisutami-
 nist, vaid muutis protsessi kommunisti-
 poliitiliseks võitluseks fašismi vastu. ² Süü-
 distatavast muutus J. Dimitroff süüdis-
 taja. See liikus tagasi mõttele süü-
 distuse SKP ja Lenini vastu, tõesta-
 des, et SKP põhivõimendus fašistliku dik-
 tatuuri esimestel kuudel poleud mitte nais-
 suplaanide väljatöötamine, vaid töölisklas-
 si tegevusühtsuse ja massilise vastupanu
 organisatsioonide loomine. See õnnestus
 tõestada, et Riigipäevakoosseisutamine
 sobis suurepäraselt fašistide kavatsustega
 oma rahvasaemuliku võitluse kindlustami-
 seks ja etteväände leidmiseks kommunisti-
 de, sotsiaal-demokraatide ja teiste anti-
 fašistide selgi suuremaks terroriseerimi-
 seks. J. Dimitroff ei kasutanud kohtu-
 saali mitte ainult süüdistust ribiväana
 fašistide paljastamiseks. Püüdnud vangistus-
 keelde jõusid oli J. Dimitroff igasugusest

¹ J. Dimitroff. Reichstagsbrandprozess, S. 11.

analüüsinud saanud töölisklassi vastu-
su poliitika ja kasutas nende protsessi SKP
ja teiste illegaalsete vastupanuorganisat-
sioonide strateegilises ja taktikalises oien-
teerimises. G. Dimitrovi ülesandeks SSDTP
panuspoolse juhtumina kommunistlikku
politiikat üri panust tõi klassi
klassi eduma vastupanuõitluse tel. Oma
16. det. peetud lõppõnna õitas G. Dimit-
ros vastavalt klassiõitluse uutele tingi-
mustele tähtsad punktid töölisklassi
tegevusüksuse seadumises ja laia anti-
fasistliku rahvaühenduse organisumises.

"Kommunistliku taktika alfa ja omega-
na" nimetas G. Dimitros "massilist tööd,
massilist õitlust, massilist vastupanu,
ühisühend." ¹ G. Dimitrovi ülesandeks sa-
s töölisklassi oli mõjuvõime loogias SSDTP
panuspoolse juhtide kapitalistlikopoliti-
kala. Selgitades hiljem Moskvas välismaise
pressi esindajatele oma seisukohti, mai-
nis G. Dimitros uue ühisühende taktika
kohta järgmist: "üks tähtsamast järe-
dusest on see, et sotsiaaldemokraatlikud

¹ Chronicle, S. 330.

töölind saavad edumalt kodanluse vastu võidelda ainult koos kommunistlike töölistega. Kuni siiani on paljud sotsiaaldemokraatlikud töölind praegusa ja äärmiselt sympaatilise juures meile vastu. Aga sympaatiasid ei piisa. See peab muutuma aktiivseks võitluseks kodanluse ja fasismi vastu, ühine võitlus, mida sotsialistlikud, kristlikud ja parteilised töölind koos kommunistidega läbi viivad.¹ Nii saigi J. Dimitrovi esimeha Leipzigi protestil lähtepunktiks Kominterni uuele orientatsioonile, mis vastas uueks oluks, lähtepunktiks uuele orientatsioonile, mis siis hiljem ühise võitluse ja antifasistliku võitluse moodustamisest.

J. Dimitrovi esimeha võttus sai suure vastuvõtu osaliseks kõigi maade vahel. Kõigjal annab liikumine bulgaaria kommunistide vabastamisest. Demokraatlik üldsuse arvamus J. Dimitrovi esimeha võttus viigendas kõige suuremalt mõjuvõimega Romani Rolland: „Teesuunpä-

¹ O. Winger, Zwölf Jahre Kampf..., S. 53.

ranne julge hoiaa aitas Teie päärvaime
 rohem kaasa kui meie jõupingute-
 sid. See lüüdis maailmas avaliku arva-
 mise hulgas nii rüüdat vastunäija, et vaen-
 lased muutusid ebaminulaks ja tagane-
 sid." ¹. Fasistid taganid tõepoolest ja
 olid sunnitud J. Damiitovi ja tema kaas-
 lased õigeks mõistma, vabastama hingae-
 le loo andma NSVL sõidus. Sel ajal
 osutusid J. Damiitovi poolt mobiliseeritud
 rahvused sõjavõimeid tugivaks.

Kõigepealt protesti vastunäija lüüdis
 fasistide piiridest tõde ajata na, Sausa-
 maal ja hoogustasid selge vastupanuõit-
 lust. Riigipäevakoode süütegusprotsessist
 alates teinud illegaalne töö üldise elaoe-
 mine: taastati puumöönd organisatsioonid
 ja ustuvad sõlmed, põrandakalused
 vihmaturid andsid suuremal hulgal lund-
 lehti ja ajalehti välja. Fasistid tundsid
 oma nõotust ja näitasid na kommunist-
 side kasvavat aktiivsust. Väimetus sõhas
 tegutsesid nad selge jõhkrusega, et anti-
 fascistiline õitelyate vastupanu murdas.

¹ Zur Geschichte der KPD, S. 369.

Jätkäpro wälte zettuwand SKP uswapaare-
 di töötajaid E. Thälmanni, J. Scheri, E.
 Steinfurthi, E. Schönhaari, R. Schwanzi
 püwate nutriant, et mid oma uaslaste
 wäljaandmisele ja sidemate paljastumisele
 sundida. Neli sümast wüst tapeti 2. subh.
 1934.¹ Aualda teadaanne selle kusaawa
 kohta pidi uowunniste edasist wõitle-
 sst ennale kohutama. Kominterni Jäi-
 lewomitee Presiduumi nimel teatas sw.
 O. Kuusinen sellest kolitust nõwast kogu
 maailmale. Neuroloogis SKP KK seutäwile
 J. Scherile on öeldud, et SKP ei las end
 wendest nutriantest kohutada ja wõitleb
 julgil innuwawalt sausa rahwa wabasta-
 misme fasismlinust inust.² Pärast edu-
 walt lõppuwand Leipzigi probussi ja öue-
 linu jündawst NSVL pühendas J. Dimitrow
 wogu oma energia sellele, et aratada maail-
 ma waelinuses hwi wangištatud sausa
 anti-fasistide wastu. Oma wijas Romanus
 Rolland'ile ja Henri Barbusse'ile 18. wäet-
 sist 1934 wälis J. Dimitrow waukulgas

¹ Chronik, S. 334.
² Zur Geschichte der KPD, S. 375.

järeldust: "Kui mõtleme saljuvus eesti Eesti
Thälmannile, rassa kommunistide juhile, see-
sa proletariaadi peamise ja heigemale
peale, mille saatus andis minu vangistuse-
se ja uugu protsessi jooksul rahutaus
tegi ja andis meile uue praegu ainsaks
silmapiilgus eõ saav unustada. Tõde oleks
nii palju meie heaks teinud. Tema vabas-
tamine on loomulikult sulgi raskem ülesan-
ne." ¹ Pärast kaotust Leipzigi protsessil

ei saanud nad ei E. Thälmanni vastu
samasugust arvesteidust isiklikest, kuid
proletariaadi juhust vabaneb siiski
lopliku, kuigi kümmeaastat heigem.

Ajuti vastusest heolimate suustas
fasistidele oma positveone kindlustada ja
töölislaseni kapitalistliku eksploatse-
mise suurendamise vastast rahulolevust
naha saada. 1934. a. 20. jaan - õieti

fasistliku valituse poolt vastu "Rah-
vusliku töö reguleerimise nades", millega
linnuduviti töölislaseni Novemberivolut-
siooni käigus näite õiditad raudus õi-
gunst etteõite nõuogude valimisteks. ²

¹ G. Dimitroff, Reichstagsbrandprozess, S. 201-202.

² Chronik, S. 333.

Ettevõtte nõukogu asemel moodustati
 nn. „kolleegia nõukogu“, mis asutati
 ettevõtjate ettepanemise kohaselt. See töölise-
 te vastu suunatud radus, samuti palga
 vähenemine mitnis erile tükile vastase liinu-
 mise laenuvõime, „kolleegia nõukogu“ loius-
 terimise jne. Näiteks 1934. a. neoadil töö-
 meand valimistel, kolleegia nõukogusse¹
 saad fassitide kandidaadid kõigest 1/4 hääl-
 test. See erinaine edendas näiteks fassitliku-
 ke töönadusandlust läbi unnutada õhu-
 tas töölisesse selgi otsestava mahi tege-
 vuse ootluse töölisesse ühisevõle moodus-
 tamiseks. Sobiv moment löögi andmiseks
 fassitlikule ujumise saabus 1934. a. suvel.
 Selles ajaks oli fassitlik valitus oma pont-
 siooni hõivõrd kindlustanud, et võis võrre-
 le keita talle asutatud lubadused protsu-
 diojuse liividevõimusest, maa õiglast ja-
 tamist jne. Alguks fassitidega vaimustatud
 kaasa läinud linna- ja maaväimevõdau-
 luse hulgas tekkis rahulolematuse. Rahul-
 olematuse muulolud tõrjid arst ka linna-
 ühimeeste hulgas, kes olid peamiselt sa-

¹ Chouik, S. 335.

muti pidi väinud olema vihtidest.
 Hilisema demagoogia poolt pimestatud
 riigivõimude laenuid ühes sageda-
 miini väinuga nr. "tõsi võlutõoni"
 vajalikkusest, mis teus lõpu suunapita-
 li ülemõimule. "Kolmanda riigi" tõelised
 pühad - noorpoliitid nõudsid valitsus-
 sest riigivõimude parastamist rahul-
 olematust. Aretedevõimude riigivõim-
 lastega võimude 1934. a. 30. juulil. Nr.
 "piirade ümber" võimude üle ulatus ligi
 1000-ri. Tõesti na. fasisistliku partei, sõja-
 väe- ja riigivõimude juhtkondadele aru-
 vaid erimeid, Riigivõimude suhtumist
 osavõttaid, kes olid soovimatud Hitleri üli-
 kile, kogu väitlus SA juht Röhm, kind-
 val oov Schlieker, kindralmajor von Bu-
 dow jt.¹ Fasisistliku võimude massi-
 lise baasi vahetamine ja erimeid riigivõ-
 imis, mis vapustas riigivõim, lõi sobivad
 tingimused antisfasistlike jõudude nõu-
 lidevõimude esmasgiga kummitada võimude
 võim. Need võimudevõimude jõud ei ova-
 nud neid võimude võimude võimude, nega-

¹ Deutschland 1933-1939, S. 118.

tiiviselt mõjus antifasistlikule liikumisele
 ühiskondlike riikide eeldatus, võitluse
 paudumine töölisklassi hulgas, väinud
 luse tugev mõju ühelt osalt töölisest,
 samuti ka vastupanuliikumisele osatöötajate
 vähendatud osasid propagandistlikul töö-
 fassilises organisatsioonides. Nende tööde
 pauduste ületamine etendas olulist osa
 SKP KK poolt 1. aug. 1934. a. vastu võetud
 resolutsioon. Resolutsioonis on öeldud,
 et SKP poolt siiani läbi viidud töö osu-
 tus ebapiisavaks selle jaoks, et soodsa
 olusid asutades organiseerida massilise
 võitluse hitlerliku diktatuuri vastu.
 Sellepärast peab tähtsaimaks jaeldus-
 mada SKP-l tuleb teha 30. juuni sündmus-
 test, olmas töölisklassi võitlusinde kü-
 reid loomine.¹ Augustiresolutsioon oli
 tähtsaks etapis SKP uue taktikalise
 orientatsiooni elluviimisel, mis töötati
 lõplikult välja Kominterni VII ülemaailma-
 sel kongressil ja SKP Brüsselis kongressi-
 sil.

¹ O. Winger. Zwölf Jahre Kampf..., S. 87.

III peatükk.

Saksamaa Kommunistliku
Partei võitlus antifasistliku
ühiskonda eest.

Kui fasistliku diktatuuri esimesel aastatel SKP-e paudus laialdane poliitiline platvorm võigi fasismiga opositsioonis olevate jõudude ühendamisruum, siis nüüd uemis ühes enam esile ülesanne sügavalt ja kriitiliselt analüüsida partei tegevust hitlurite võimuletulekul ja võimulolek momendil, anda parteile uus poliitiline orientatsioon, mis vastaks sellele olukorrale ja loob võimeluse vajad töötada uus taktika. See ülesanne lahendati Kommunistliku Internatsionaali VII ülemaailmsel kongressil ja SKP 3. ühis-
liku konverentsil.

Konverentsi järgnevalt, VII ülemaailmse kongressi toimus 25. juulist kuni 20. aug. 1935 Moskvas. 371 osavõtjast ja 139 nõuand-
sa kättesaadava delegaadi hulgas olid alljärg

sansa töölisühannide antitud tegevand
 wagu st. Beckmann, F. Dahlem, Ph. Dew
 ylt, H. Ebulina, W. Flouin, F. Hecker,
 W. Pöck, W. Ulbricht jt. 1 Komitsee
 VII kongress andis hinnangu saase fasismi
 olemusele, näitas dets põhjused, mille
 tulemuseks on fasisidil kaardetud olemine
 Saksamaal, sehtas saase fasismi an-
 tiiselt agussuused olemine ja püüde
 valla pöördetada uus maailmaõde. Peamine
 sisu aga nllis, et kongress näitas kätte
 te fasismi avantuurseks.

Kongressi põhitehanded „Fasismi pra-
 litung ja kommunistliku taktikaõnna-
 li ühisandid sõitluse töölislassi wlt-
 sume est fasismi vastu“ tegi Y. Diwit-
 row. Oma etteandes toetus Y. Diwit-
 row Leninile teore „Pahempoolse laste-
 haigus kommunistis.“² Fasismi uni finants-
 kapitali kõige wadndoonidnate, kõige
 enam sõsindstline ja imperialistliku ele-
 mentide wadliku teusistliku diktatuuri
 olemuse põhjalise analüüsi liinas ümber

1 Chronik, S. 351-352.

2 N. J. Lenin, Teosed, 31 kd.

katsed kujutades fašismi väinukodan-
 su ja luupropaganda diiktatunina,
 mis oleks viimane fašismi tõelist ulassi-
 demust.⁴ Y. Dimitrovi väitas oma ette-
 pandes, et fašism saavutas Saksamaal
 võidu töölisklassi lõhestatuse tõttu sot-
 riaaldemokraatia juhtide noortöö leibi ko-
 danlusega, mis nõrgestas töölisklassi kui orga-
 nisatsiooniliselt kui ka poliitiliselt pala-
 tungiosa ühtsuse es. Nõrgestatus tõttu
 puudus sama töölisklassi üldtõmbujad
 tööstele töötavatele ühtidele: talupoega-
 dele, linnas väinukodanusele ja intelligent-
 sile. Võttes arvesse Prantsusmaa töölis-
 klassi kogemusi võitluses fašismide vas-
 tu, jõudis Y. Dimitrovi järeldusele, et
 „... töötavate masside mobiliseerimisel
 võitluses fašismiga on tähtsaimaks ülesan-
 dus laia antifašistlikus rahvariide loo-
 mine töölisklassi ühisevõrde baasil. Proli-
 tavaardi võitluse edu on tihedalt no-
 tud võitlustiide loomisega töötavate ta-
 lupoegade ja linnas väinukodanuse põhivas-
 siga, mis moodustab suure osa elavade-

⁴ Deutschland 1933 - 1939, S. 130.

komast ingi tööstuslikult arenevad riigid. Põhivõttes, kõige olulisemaks antifasistlikuks rahvaühenduse moodustamiseks on volitussõbraliku proletariaadi osutamine vajavastamine nende riikide võrre võitlus.¹

Pärast seda, kui J. Durrumöö võitlusis teravalt zintantlikus ja dogmaatilisi tendentsu kommunistlikus paides ja toimivalt üldades, nõudis ta kommunistidelt tööstuslikus ühendamise loomist ja inloovustas seda kui tähtsamat ja kõige lähemat ülesannet. Dimitrovi hoidas tungivalt summatõnu eest ühtse võitluse arendamiseks. Võitlus ei toimunud mitte proletariaadi direktivide vahetu kehtendamise eest, vaid rahvaühenduse demokraatlike vabaduste ja sotsiaalsete õiguste kaitses. Sellepärast on vajalik töötada ras, kus on rahvaühendused — fassistikus organisatsioonides, kasutades n. T. Trooja hobuse taktikat, et laostada neid organisatsioonide sestpoolt ja võita rahvahulgad enda poolt.²

¹ J. Durrumööb. Узбратное понятие, м. I, emp. 402.

² Deutschland 1933 - 1939, S. 191.

SKP jaoks olid nüüd peatunud riikliku tähtsusega kongressi näpunaiteid riikliku-vaatiline fašismvastane ideoloogiline töö läbi viimise kohta, töölisele juhtidele osa kohta võitlus rahvusliku sõltumatus ja maa suveräänsuse eest.

3.-15. okt. 1935 toimunud SKP m. Buisseli kongress (SKP 13. kongress) Moskvas kuulub SKP ajale tähtsaimate sündmuste hulka. See oli partei esimese kongressi pärast hitlulaste võimuletulekut ja partei asuimise jätkamise alga. Kongressist võttis osa 39 delegaati otsustades hädalisõigusega, ülijäänuid uuendada hädalisõigusega, samuti mõningad välismaised üheliisid nagu P. Togliatti Kominterni Täitevkomitee ja S. Karmilski ÜK (C) P esindajateks.¹ Põhiteemades „uus teo koostöös hitlulise diktatuuri ümberkujumise eest“, mille esitas W. Pieck, samuti W. Flöwini ettepanedes „tun- das me ümberkujumise hitlulise? See ühisvõide ja antifasšistlikku ühde loomuvat Saksamaal“ ja mille ettepanetele järgusid diskussioo- nides, mis esinesid sellised väljapaistvad

¹ Chronik, S. 354.

Partei antiöistid nagu A. Akermann, F.
 Dalem jt., avalinditi marksistlik-lenin-
 likult SKP poliitikat enne ja pärast
 fašistide võimuletulmist. Põhiosa W. Piee-
 ki etteandest oli pühendatud nende
 tingimuste analüüsile, mis võimaldavad
 hitlerlastel võimu haarata. Samal ajal
 kritiseeris W. Pieek ka SKP poolt teh-
 tud väga fašistlikule diatatuurile et-
 tevatel aastatel. SKP põhiline strate-
 giline võõr suunas selles, et pärast wat-
 side edu 1930. a. Riigipäeva valimistel
 suunas SKP pealöögi mitte võimule pü-
 givate hitlerlaste, vaid rahvaldemokraa-
 tide vastu. Partei alahindas fašismi ohtu.
 E. Thälmann on üritanud oma vaagna-
 märkides, et see vastutusekoosus selli-
 s olu sees ei laseb Neimann-Reinhold
 tõestavale guppudigule, kes arendis ultra-
 vasampoolsetel sentsionaalil põlvkondidel,
 ründas pidevalt SKP KK, astudes väga
 püüdnud võitlusest SSOTP-ga ja hä-
 ratas fašismi praegu nagu hõbedat, mis
 ühendab rahvalistliku revolutsiooni nagu
 maal. -

Fašistliku diktatuuri esimestel aastatel
 rüüdis SKP õige loomugi võitlust hitleri-
 mi ümberkaudu eest loomuga võitlust
 võitlust proletariaadi diktatuuri eest.

See rasundas elanikkonda laiaulatuselise,
 eiti väimvõimuluse ja talupoegade lii-
 tumist ühtselt võitlusel fašismi vastu.

SKP avaliku ja printsiipide eesmärgi-
 tuse tugedus partiid ja andis võimale-
 se häidavajaliku pöördet teostamiseks par-
 ti poliitika. Tõppides kindlalt Saksamaal
 valitsvat olukorda, töötas SKP välja uue
 taktikalise joone ja massilise töö uued
 vormid ja meetodid. uus taktikaline pra-
 joon saigendus niigelt resolutsioonide, kus
 tee kõigi töötajate ühtselt võitlusel
 hitleri diktatuuri ümberkaudu ja
 „SKP ühiselt kommunisti manifestis“¹
 Nendes dokumentides näidati, et niinil
 kõigelt ümbrust saab wagu Saksamaal,
 kus juba alates sajandi vahetusest on üh-
 suud sotsiaalsuhtlusele üldend sots-
 ralistisale ühiskonnas, on demokraatlik
 pööre häidavajalik. See praegune muudatus

¹ Deutschland 1933-1939, S. 197.

esmajäseks impudalsani ja militarismi
 kui 20. saj. poliitilise reaktiooni uard-
 jate vastu. Sellespärast ei ole võitlus fasist-
 liku diktatuuri kukutamises vahetult
 seotud võitlusega proletarise revolutsio-
 ni. Töötavad massid ja teind anticim-
 pudalistlikud jõud peavad demokraatlike ob-
 jektivite ja subjektivite tingimuste ba-
 sisil võitluses fasistliku diktatuuri vas-
 tu aluses võtma demokraatliku inloo-
 muga programmi. Seejärel kasutatakse konventsio-
 loosalt ühes põhivõtteid, mida Lenin eni-
 tas proletarise partei strategia kohta
 koduvõlu-demokraatlikus revolutsioonis
 juba 1905. a. oma teoses "Sotsiaaldemok-
 raatia uus taktiline demokraatlikus re-
 volutsioonis" ⁴

Selles olgud hõlmasajaliku teostada uut-
 meedi ühiskondliku taktikat, leida tõeliselt
 sotsiaalselt vastastanduvad suhted kom-
 munistide ja sotsiaaldemokraatide vahel,
 seavutada mõlema tööpartei tegevus-
 viisid. Tegevussuhteid sisuliselt peab saama
 tööalase majandusliku hõlme kaudu,

⁴ Deutschland 1933-1939, S. 198

ühine võitlus fašistliku terrori vastu
ja fašismi ohu te ühise abistamise,
võitlus rahva sülitemise eest, demokraat-
like õiguste ja vabaduste eest, hitlerlas-
te asiade abistamise vastu, mis on suu-
ratud sõja ettevalmistamiseks.

Loobumata sõltumatuks demokraat-
idest sotsiaaldemokraatidega lahava-
miste viisimise, ei tohi aga vaadelda ühis-
võitlust kui sotsiaaldemokraatlike tööliste
ühendamisevõimude SKP-ss või sobi-
vat momenti sotsiaaldemokraatlike juhti-
de paljastamiseks. Partei saab otsustavalt
otstaru ühise SSDTP juhtimisega nõu-
leppimise ühisvõitluse moodustamiseks ja
sarnal ajal saavutamiseks ka ühise võit-
luse partei ühise organisatsioonide vahel.¹
Konverents algas enimes delegaatide kül-
gas selts lahavaamuse SKP ja SSDTP juht-
imise ühise tegemise viisimise. Algusmel-
des võis osa kommunistide ühise sotsiaal-
demokraatide juhtidega, lahtudes sellest,
millest osa etendand ühise katse
davatamisi ühise võitluse ja tugedamisel.

¹ J. Pozanov. Стог бумажно..., стр. 319.

Pärast igapäevast võitlust need rüh-
 mised seisid seandusid, et "... mitte
 ainult vajalik, vaid uus võimalik on te-
 ha võim rühmas, et võim seenda neid rot-
 taalidemostrate, mis saavad teostada vale-
 liinse poliitikat." ¹ Kõnelejad märkasid,
 et töötajad massid võib ainult sel ju-
 hul hilitada otsustavas ositlusel
 fašismis vastu, kui nõukommunistid tugeda-
 sad oma põlvkonna fašistlikes massi-
 organisatsioonides ja annavad seal
 süstemaatilist agitustööd. Sellist uu-
 "Tööja hobuse" teatavad old soovitud
 juba G. Dimitrovi Kõnelemissel üle-
 maailmasel kongressil. Buisli nõukommunistid
 nõudis SKP liikmetelt agitatsioon- ja töö-
 metoodilise vahendamisest vastavalt nõukommu-
 nistide tingimustele fašistlikes massiorga-
 nisatsioonides, eluõige "Töö Wades", spor-
 di- ja organisatsioonides, tingimustel neisse
 ja seal moodi nende organisatsioonide rea-
 liisatsiooni lewade hulwade usalduse jät-
 mist. Kõne rühmas nõudis tuli nõukommunist-
 ilt ülitada uus rühmade vastupanu,

¹ W. Pieck. Im Kampf um die..., S. 12.

kes veel ei mõistnud, et saarsa töölo-
klassi ühiskondlik fasismi vastu on võima-
lik luua ainult illegaalne töö ühendamine
kõigi legaalse fasismluua organisatsioon-
ides.

W. Ulbricht, kes konverentsil ennes
ettevõtteametisõbrade töökohta („Töö-
saaravägi, Töövägi“ ja sabade ameti-
ühingute taastamine), ütles, et töölo-
klassi tegevusvõime tagamine tehis-
saars ülesandeks on saavutada konkure-
ntsivõime partei illegaalsete gruppide vahel
ettevõttes. Näiteks tei W. Ulbricht kon-
kurrenssi, mis saavutati Dortmundis ame-
tiühingutegruppide - kommunistide, sotsiaal-
demokraatide ja parteitute vahel.¹ Kon-
verents võttis vastu otsuse pöörduda üles-
andega kõigi hitlerisami vaenlaste poole
ühenda Rahvavägesse fasismluua dis-
tantsi ümberaamiseks ja saarsa rahvuse
päästmiseks, keda Saarsa impudentsid
püüdnud tõugata üle maailma ja valla-
päästmise teele.

1 J. Pozarob. Töögruppide... , emp. 320.
2 W. Ulbricht. Zur Geschichte des... , S. 17-25.

Briisli nõukogu teatas selles, et vastu võetud manifest sisaldas poliitilise programmi demokraatlike õiguste, rahus, liidu eest võitlemist. See oli peamoor, mis sai kõigi antihitlerlike jõudude koostööks aluseks võitluses antifasistliku Rahvaste eest hoidmise all seisvate, emigratsiooni olukorras kui ka legaalsete töötavate demokraatlikult meelstatud rahvaste jaoks.

Briisli nõukogu otsused andsid uue tõuke antifasistlikule võitlusele. Kõige antifasistlikumad teinud, mida järgendavalt teostas SKP, soodustas progressiivsete jõudude liitumist ja tegevust.

Briisli nõukogu otsuste järgijateks eluandlamine SKP poolt siis kas Saksamaa juhtimises kommunistide ja sõjaväelaste tegevusaktiivse enimeste avaldusteni. Kõikjal Saksamaa tööstuskeskustes nagu Bülau, Bremen, Dortmund, Wuppertal, Wilm-Silber, Louna-Saksamaa jt. sõjasti uue ühispäevad võitlus antifasistlikus tegevuses.¹

¹ Chronik, S. 358.

Württembergis astunud kommunistid ja
 sotsiaaldemokraadid vastasid nõudke-
 ldele ontamineks fashistliku terrori ohuite-
 le. Analoogete loomine saavutati uue Alam-
 -Saksimaal sõjaväelise organisatsiooni
 „Reichsbanner“ liigsete osavõetel. Ogas-
 usatsoonis anti sotsiaaldemokraatide usju
 alle ja seaditi fashistide poolt leiald.
 Badenis astunud kommunistid ja sotsiaal-
 demokraadid ühinesid uuega tööajal alan-
 demise vastu. Dortmundis aulid SKP
 ja SPDTP uueks organisatsioonid
 ühinevad uuega antifashistliku võitluse.
 Suid vastupanu ontamine fashistide
 ja sõjaväelaste vastu muutis uue vastu-
 maas. Natside julm terror oli suunatud
 eelkõige illegaalselt tegutseda DUP ja kava-
 juhtide vastu. Eestis Thälmannile, uue
 50. sünnipäeva puhul puhkes ulmaadluse
 solidarsuslaik, misarid natsid selgi
 venguvad vangistustingimused. Sellist hooli-
 mataid muutand uue laudstada E. Thäl-
 manni jätkavat ontamine SKP juhtumaga.³

1 R. U. Turvyjev. I. C. Opaduro. Fashistlik...

2 T. Pozarob. Tšerakura uue baamoro... emp. 49. emp. 302.

3 Deutschland 1933-1939, S. 240.

4. nov. 1936. a. mõnused fashistid met-
 nult SKP rümpaistoa tegelase E.
 Andre, kes oli vahistatud juba 1933. a.
 märtsis. ¹ E. Andre - mehe sõitaja
 hõivastajatuusjas emale on read: "Ku-
 ni lõpuni jäin ma ausaks meheks, ku-
 ni lõpuni kaitsen ma meie vabast ja
 rahmu olukatusse ilma ühegi rüdurme-
 tunnitusu piinata." ² 17. aug. 1937. a.
 vaintõ pra mehe W. Forlil - SKP liik-
 mel, SKP illegaalne töö ühel praime
 juhil. ³ Need olid uues umbt 10 000, ke-
 le antifashistliku tegevus avastati gestaa-
 po poolt, kes vahistati, süüdi mõisteti,
 hukati või vauduslaagrisse saadeti.

Jätkuule terovile vaatamata too-
 musid 1935. a. tavaliselt ja 1936. a.
 was Saksamaa piirvõimades, nagu Lih-
 tenaus, Bambergis, Düsseldorfis, Ber-
 liinis ja. stuijod. 1936. a. juulis too-
 mus suu palgu alandamiseks vastu suu-
 tud stuiu "Oppli" autotehases Rüsselhei-
 mis, suurus rle prüssid stuididest

¹ Chronik, S. 370.
² Boepereim pog utogemõ, enp. 22.
³ Samas, lk. 144.

lööd-ant 24. juulil 1936 Berliini te-
hasis „Auto-Union“ 600 tööloa osavõtul,²
juba 1935. a. 3 viimase kuu jooksul oli
sõimude poolt ametlikult registreeritud
13 streiki ja 39 sabotaažiakti.² Suur-
mas mootoridestehases Neckenruehis, kus
töötas 3000 inimest, tekkis väga püsiv
streik. Tööloa astusid edumalt välja
töötasu alandamise vastu. Kõrva-
gad streigid lõppesid uue tööloa eduga.
Vähem töötasu tõstmise saavutamise töö-
loa streiki ajatubas Berliinis.³

Wassoni uue liidajalase streiki teken-
das aga sisemine hitlerlaste ulvastamis-
programmi elluviimine. Sellest ka ju-
wad upusnõuded streikidest osavõtjate
ja eisti intervjuude vastu. Hitlerlaste
poolt loodud uudejoni märks, et 1936. a.
nõuad streikidele and tundusalt tõukeldis
1934. - 1935. a. Kõrvaosa osa nendest uue-
dustardid poliitilised streigid. Kõrvaosajoni
aumarude märgiti, et „... need juhtuvad
arvavad tunnistust sellest, et on meenu-

¹ Chronik, S. 367.

² O. Winger. Zwölf Jahre Kampf, S. 96.

³ R. K. Tarnydzki. L. C. Dpaduro. He-
reynne ..., emp. 39.

and põrandavaluste taastamine, kuna
 põrandavalustid püüavad uuesti õhuta-
 da tööstalasid süüdistada.¹ Põran-
 davaluste - antisfašistide kõige lähemane
 ülesandeks oli arutada töötavate naiste
 klassiteadust, mida nad arusaamatuks te-
 lise, et ainult jätkuvalle võitlusel
 saab fašistidelt võtta oma õigusi ja
 vabadust. Käidavate osas tööstalasid
 vastupanu elusandeks harras etendama
 Brüsseli naiseühendi poolt võitlusjuhendi-
 na arutatud on. "Tööja hobuse" sa-
 tina. Fašistidile ei jäänud mu midagi
 matust. Nad muundavad meiyatavalt
 oma agentide arvu kõigis legaalses orga-
 nisatsioonides, tugedand järelevalvet spor-
 di - ja vabandussuhingute üle, mis ille-
 gaalselt võitlusele viilaltud tihusest uua-
 sa aitavad.²

Püüdes hõimutada võini monopolisti-
 me kapitali diatetsuuriga rahulolematuid,
 organisatsioonid hõlmasid mil aastail
 rea suuri võitlustesse. Kohtuallustes

¹ O. Wöngel. Zwölf Jahre Kampf..., S. 107.

² Sammas, lk. 100.

olid sajad töölinde. 1935. a. lõpus-
 -1936. a. alguses tekkisid massilised
 protestid Rühni provintsis, Hambu-
 gos, Westfaalis, Saksimaaal, Lõuna-
 -Saksimaaal. Suuimane seda laadi
 instrumenguga oli kohtuprotest Wuppertalis
 ametiühingute asjus. Kohtualus-
 te arv ulatus siin ligi 600 inimeseni.
 Need olid natsionalistid, sõjaväelennu-
 raadid, ametiühingute ajalised ja is-
 gi „solvatud inimesed“, kes olid vali-
 tud vastavalt fašistlikule seadusand-
 lusele. Hitlerlaste raev rüüstas antud
 juhul sellega, et Wuppertalis ja tein-
 ga mitmesugustes tööstusrajoonides oli sa-
 outatud erinevate poliitiliste suundumus-
 tega tööliste tohu noorte ja taastatud
 illegaalsed vabad ametiühingud, mis ar-
 tanid vaeva tööliste sekumisele pal-
 ga alandamise ja uute vallandamiste
 aratõukamise küsimustesse. Kõik lootma
 jäädud usaldamatu poliitika jätkudile, sum-
 mas gestapo Wuppertali evakueerimise
 käigus. Osa antaentuid hukkus juba
 jätetud ajal, 648 inimest aga mõisteti

ti suunittole või pinnale vangi-
 bele. ¹ Tööliste juhtivus ja muu-
 jõus oli loomulikult SKP. See näh-
 taks ka antsemiste statistikas. Kes-
 taapo teadaannetes on öeldud, et ves-
 nes 1935.a. juunis, juulis ja augustis
 vahistati „natsionistlike salarepitsuste”
 kohta 4000 inimest, nende hulgas „kommu-
 nistlike intriigide” kohta 3658.” ²
 Kõrva autuibi aastaaru andmete kohas-
 telt 1936.a. juunis 11687 kommunisti
 ja 1374 sõjaväelennu- ja ³ vahister-
 tud kommunistide ligi kümne aasta
 arv sõjaväelennu- ja sõjaväel-
 väitab mujalt, et hitlerlased pidas-
 sid kõige suuremaks tagatamiseks oma us-
 tümi säilitamiseks SKP füüsilist pu-
 rustamist.

Antifästiline liikumine uuralde-
 mine oli villaltai suu teaduse-
 ga vabalt aru- ja all olevate
 tööliste põlvkonnas, eriti Lõuna- ja Lääs-

¹ Weltgeschichte im Daten, S. 813.

² O. Winzer. Zwölf Jahre Kampf..., S. 101.

³ Chronik, S. 373.

re - Saksamaal, kus nende protsent üle-
 jäävaid tööliste hulgas oli suhteliselt
 kõrge. Kuna fašistid püüdnud endale
 ühise tüütuult allutada, loovide-
 wdus nle masinorganiseerimise, eiti
 uoosooorganiseerimise ja jäätades väi-
 kuline, us polenud hõus fašistide
 dogmadega, lei hitlulaste selline poliit-
 tiku soodsad tingimused uoosoo-
 nliste tööliste ja tööliste - uatoliu-
 lase ning nende ühine tegevuste omavahel-
 lorus lähemuses, us ei tahtund uo-
 kandada ühistöö üritust hitleri-
 kuga. SKP andis õigusega suure teit-
 sure uoosooorganisatsioonidele uatoliu-
 lase ja suures sillas suure ühise
 suurt edu. Lääne - Saksamaal uai-
 tene õnustus lüüa tihedad sidemed
 kommunistliku Noorsoo- ja Stato-
 liu- Noorsoo- vahel. Lääne põh-
 just, mis soodustas noorte uatoliu-
 laste lähemusest uoosooorganisat-
 dile, saadama nende maailmavaate
 ühisele, oli ne, et 30. juunil 1934. a.
 saati fašistide poolt uatoliu-

soo juht E. Klauwau.¹ Kommunistid ja katoliiklased püüdsid peatada vahemarside es hitlismu valdatus riig- ja välispoliitiline praesentia - ettevalmistust rojau.

1936. a. alguses loodud SS Julgeoleku Praevalitrusse ihus etteandes on märgitud, et "... katoliiklased onutaid kommunistidele materialset abi, loovutand uile uotriid uokussamisteks, kommunistid onusorda vaustand katoliiklari illegaalse uijandusega."² Kõningad agitatsioonidele - propagandistlikud uütused teostati uos ja pörande alusel väjandeid anti väjau ihsiteina, usjuuus katoliiklari teगतрид pabui muutumisel. Väjau paljud katoliiklari - artofaastid auteriti gestapo poolt ja anti uhtu alla. Nagu SS Julgeoleku Praevalitrusse etteandest lugeda oõib, auteriti 1936. a. Dütselbonfõs kaplan dn. Rossaiati "kommunistliku uijumõu" totte 54 inimest,

¹ Chronik, S. 338.

² O. Wenzel. Zwölf Jahre Kampf..., S. 46.

kes kuuluvad mitmenegustesse kato-
 lialõuesse organisatsioonidesse. ¹ Sam-
 samas Kommunistliku Noorsooliidu
 liige E. Kadu, kes oli võtnud alla ar-
 tikel samas asjas riiklikustatuna, üt-
 les võttus, et kommunistidele ja kato-
 liallastel on nende vaadete erinevuse
 juures ometi võrre esmane - vab-
 kaitsus. ² Vastupanu fašistide au-
 kes on protestantlikus viiruses. 1935.a.
 autuunid fašistid lögi 70 luteri vaim-
 ulikku, mille eest, et veel astusid
 jutlustes välja „evangeliumi mistiku” vas-
 tu. Eilise populaarsuse osaluses said
 Bülani Piibe Anna võimude vastumõelu
 Kaitse Niemöllerit jutlustel, mis uu-
 tused omamoodi koosolekuteks protestus
 hõluliku diatatuuri vastu. 1937.a. juu-
 lis H. Niemöller aretuuti ja saadeti
 hiljem Sackrahauveri koordulaagris-
 se. ³

Religioonilt mulestatud töötajate osa-

¹ O. Winger. Zwölf Jahre Kampf..., S. 46.

² R. U. Turcsy-Fer. I. C. Dpadure. Fle-
 reu... , enps. 42.

³ Samas, lk. 42-43.

võtte antifasistlikumist võitlemist olles
 tõenäoliselt olnud tunduvalt suurem,
 kui uudliku laadiga olles olnud mee-
 lestatud Hitleri vastaselt. Kuidas var-
 dinaalid ja piisupid mõistid Hit-
 leri poliitilise poliitika kumma, olid
 nad sellega solidaarid kõige täht-
 samas - püüdis tugendada uudekuru
 oimuse uolubnõudlike idude vastu.
 Peale katoliikliku ja protestantliku
 uimuse juhtumise teavustandid ühtse
 antifasistliku vahetunde moodusta-
 mist uue SSDTP emigratsioonis annad
 liidud. Vahetult peale Budapesti uue-
 seimni uuendas SKP KK oma vaar-
 maid ettepanemid SSDTP Praha emigraat-
 sioonile esindusele. 11. okt. 1935.a.
 SKP KK panemine ühtsude loomise
 kohta, 'kolimine uuekojude' valvustel
 jättis SSDTP juhtumid vastamata. Et-
 tepanemine 1. aprillist 1935 ühtse uue-
 kohavõtte suhtes üldise sõjaväe uuekoju-
 se sessioonide jättis SSDTP Praha
 emigratsioonidena samuti uuekoju.

1 Zur Geschichte der deutschen..., S. 73.

Laikudes udesolusant olukorast, mis
 tööalusele ühiskondale loomise ühes
 teidavaajaloomaans muutus ja ootima-
 lused selles osas muutud olid, saatis
 SKP KK 10. nov. 1935. a. SSOTP Peaku
 erindurale ühja, milles nõutati põhja-
 lusele Buisoni uueaegsele uueaeg-
 lusele ühikule ja tehti ettepanek õn-
 tus läbirääkimisteks.¹ Läbirääkimis-
 tud algand 23. nov. 1935. a. Peakas F.
 Dukeni, W. Ulbrichti ja SSOTP erinda-
 jate F. Stampferi ning H. Vogeli vahel.
 SKP delegatsioon pani endesse seenu-
 wa ette saata mõlemas parteis ühise ü-
 ri parteide kohalikele organisatsioonidele,
 uueaegsele proletariaadi ootimise
 ühise juhtimise kaudselt organisatsioonide
 ühise ühisele uueaegsele edasise uue-
 tõe ootimise suhtes. SSOTP juhtimise
 liinias selle ettepaneku tagasi, tuues
 uueaegse parteiistumise printsiipidele
 avastamata lehesid uueaegsele kodaniku de-
 monstraatsiooni ühikule.²

¹ Chouiki, S. 356.

² Zur Geschichte der deutschen..., S. 73.

võttes arvesse hitlerlaste.

Sellest hoolimata olid SSOTP liidud
 sunnitud oma partei valimiste
 suvel massivseks ja suures
 aeg-ajalt välja astuma võitluse poolt.
 Nii avaldas SSOTP juhtuud 1936.a.
 jaanuari memorandumi, milles öeldi
 järgnevalt: "Need põhitõed vastu-
 olid kommunistide ja sõnalaadimise-
 raatide vahel ei pea olema ühta-
 meks taastumus mõlemal partei
 poolt aeg-ajalt koostavale koostööle!"¹
 Kuid kui SKP KK pöördus vasti pi-
 vast memorandumi avaldamist SSOTP
 juhtuudesse prole koostöö ettepane-
 kuga koostöös eelseisvatel, poliitilise
 nõuandjate valimistel, liinus sõnalaad-
 imisraatide juhtuud selle ettepaneku
 tagasi.

Hoolimata SSOTP juhtuudade eitavast
 hoiakust suurus koostöö kommunistide
 ja sõnalaadimise raatide vahel tundu-
 valt. Näiteks olid SSOTP juhtuudade
 nõuandjate ja Parase Abi juhtuudade vahel

¹ Zur Geschichte der deutschen..., S. 73.

ühenduste loomine. Reini maas omapärase
 ühise juhtimise fašistide poolt avaldatud
 Saarimaa Totnaaldemokraatiline Töö-
 lispartei ja DKP algorganisatsioonid
 ühise ülesannete fašistide vägivalda-
 anti vastu. Vastavalt ühise gestapo
 teadaandele vahistati 1936. a. augustis
 853 „marxistliku meele meeskonda“,
 nendest 141 totnaaldemokraati, kes
 tegutsesid ühise nime all.¹

¹ Deutschland 1933-1939, S. 244.

IV peatikk.
Vastupanuliikumise keskuse
kandumine välismaale. Sak-
sa antifašistide võitluse
tähtsus Hispaanias.

SSDTP emigratsioonis asuvate tegelaste
hulgas eksisteeris rühmitus, kes oli meele-
statud ühiskunde poelt. SKP võttis uue-
lanti SSDTP vasarpoolse tõeaga, oletat-
des, et see mõjutab uue sotsiaaldemokraat-
liku juhtkonna poliitikat töölis- ja rah-
vaste ühisel. 1935. aasta augustis
ühinesid Pariisis KP KK esindajad,
kõned juhtivad sotsiaaldemokraadid
 nagu Max Braun, Rudolf Breitscheid
 jt. Sotsialistliku Töölispartei aktivistid, en-
dise Sotsiaaldemokraatliku Partei ja Tunt-
rumpartei esindajad, samuti progressiiv-
sed ajakirjanikud ja ajakirjanikud nagu
Georg Bernhard, Helmut von Guesch,
Heinrich Mann, Leopold Schwarzschild jt.
kelles, et „Sotsiaalse Rahvaste loomise
ettevalmistava komitee nimel“ välja töö-

lada ülesmäär võimide sauskate - anti-
fasiistide jaoks.¹

See ülesmäär sisaldas võitlusas fa-
sistliku regümi vastu järgmisi juhtumõtteid:
1) ühine võitlus edendamise Saksamaal ja
väljaspool Saksamaad; ühine Aki fasis-
tliku terror ohvitse; võitlus sõjakohe vas-
tu ja jagamatu ring üestva rahva
poolt.²

Septembris ja novembris 1935. teinud-
sid Heinrich Mann esistumisel ko-
mittee esimehed nõupidamised - 26.
septembri nõupidamisest võttis osa
51 inimest, nende hulgas 4 nomenklasti,
22 sotsiaaldemokraati ja 25 kodanliku
opositsiooni esindajat. Nõupidamine tu-
kumuseks moodustati Büroo, mille esime-
heks sai Heinrich Mann.³ 22. novembri
koosolekul Pariisi hotellis "Lutetia"
andis ühine ühiselõivõimude väigust
au SKP esindaja W. Meitzenberg. Ka

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 245.

² Chronik, S. 353.

³ Samas, lk. 353-354.

sotsiaaldemokraatide erindaja v. Schiff
 rõhutas dissessiooni käigus ühiskunde
 vajalikest kommunistidega ja lühikesest
 vabest riigis, mille kohaselt ühiskonna
 kommunistidega resniht eemale tõukas-
 vat.¹ 1936. aasta veebruaris tekkis
 oma nimega veelgi laialdsem sa-
 sa antifasistide kongress (100 osavõt-
 jaga). Kongressi tähtsaimas sammus
 sõltu pidada manifesti vastuvõtmist,
 mis antus üles fasistliku vägivalle-
 režimi ohvrite rahvusvahelisele abista-
 misle ja nõudis amnestiat võimude
 vangistatud ja jälitavatele anti-
 fasistidele.² Kõik see oli kongress
 edasises sammus rahvaste nõi-
 dustamine sel ja tähendas veelgi ees-
 lööd kommunistide ja sotsiaaldemok-
 raatide vahel. Kõikide juuliusupid-
 mine ajal algatand kommunistid oma
 nimevõlta saasa Rahvaste ühine
 ja tegid ettepaneku moodustada komisjon

¹ Chronik, S. 356.

² Samas, lk. 360.

Rahvaande platvormi väljatöötamiseks. Komisjon moodustati, kuid koostades ühis-
mistes ühistele nimuhohtudele ei jõutud.
W. Pühi ettepanemul töötati välja ja
21. detsembril 1936. aastal avaldas Saara
Rahvaande Ettevalmistamise Komitee "Üles-
kutsu saara Rahvaande loomiseks, rahu,
vabaduse, ühise eest", millele viijuta-
rid alla saara emigratsioonile väljapaist-
vad tegelased. Kõrvalt SKP juhtivate tege-
laste W. Pühi, W. Ulbrichti, W. Florini,
F. Dahleini jt. viinedega misid üleskutsu
all sõbraaldemonstraatide R. Brietscheidi,
O. Braenthali, P. Roxnefeldi ja progres-
siivse intelligentsi esindajate J. K.
Becheri, L. Tuchtwangeri, Egon Erwin
Kisch, Heinrich Manni viined.¹ Sellel
dokumendil oli veel üllaltki üldine
iseloome, ta ei sisaldanud näpuna-
teid igapäevase antifašistliku töö or-
ganiseerimiseks.

Edusvõtte ülesanne tehti ühiseajali-
kuu läbiastumise teinud 1937. aasta
apriilis läbi viidud ühel konverentsil.

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 248.

Antud väljastumistega aga komitee au-
 tussus ka püüdis. Komitee vähest antiünnust
 tegevusele võib rääkida eraliste lahu-
 telidega, komitee liikmete endi vahel, sa-
 mud komitee asokine suhteliselt püüdu-
 nga, mis ei eareneud ühisunde liik-
 misest eralgu väljaspool riivake organi-
 satsioonide arv. Kuigi KP KK püüdis
 visalt äratada komiteed antiünnust te-
 gevusele, tähelepanu eeldamiseks ünnust
 teinud muudate organisatsioonide ja
 gruppide tegevus ühenduses, mitte
 aga nende vahel olevate lahu telide
 autamiseks, ei võinud need jõuping-
 lund tulemuslike. Oli võimatu aen-
 dada enam-vähem eduast tööd, mi-
 kava unni püüdis tegevusala tege-
 lise ühtsus.

Hitlerism, mis on maha demo-
 kratsia jäärmed Saksamaal, püüdis
 fašistliku korra loomisele selle püüde
 taga. Hitlerliku eespanniooni esine-
 nus objektiivselt sai vabatahtliku teispäania,
 mis 1936. aasta meel algas fašistliku
 riis ja Saksamaa - Itaalia intervent-
 sioon. Antifašistliku võitluse antiünnust

rumine riik pöyhunes sel peisoodil
 oligi piire aidata riikumise ja rah-
 usvahelise vaaritsiooni reetliku valla-
 litungi all sootloot rahvast. SKP juh-
 timisel astund saasa rahva rahuar-
 mastavad demokraatlikud jõud otsus-
 tavalt välja Itaalia-Saasa agitatsiooni
 vastu. Koos väljastumiseega Hispaania
 Sabauigi poolel püüdnud saasa anti-
 fascistid anda purustavad lööki lit-
 terismile ka oma maal, et taastada
 fascistide II maailmasõja valla pääst-
 mist. Kõik pärast fascistliku väime ja
 Itaalia-Saasa intervetsiooni algust
 Hispaanias teatas SKP juhtkond üles-
 kutses Hispaania rahvale: "... Saasla-
 nd, kes loetavad teie surmavaenlasi,
 ne pole tõeline Saasamaa. See on kime-
 aste ja vägivaldatsjad Saasamaa. Tõe-
 line, rahumees ja neevandustes oev,
 Saasamaa seisab teie poolel Tehares,
 illegaalnele võimetuleutele üle Saasa-
 maa võtab must rüha loonung: Aidake
 Hispaania rahvast! Kõik appi vaba-
 dusvõitlejatele! Tõeline Saasamaa mõis-

tab, et see võitlus on meie võitlus, on võimide tööliste, võimide raku- ja vabadustarmastavate inimeste võitlus fashistliku barbarismu ja sõjaväitajate vastu! ¹

See SKP avaldus tehti juba 1936. aasta septembris. Sellest nähtub, et SKP oli uus esimene kommunistlik parteid, kes proletaarsele internationalismile ja solidaarsusele ühel Hispaania rahvale tees andis. Umbes 35000 erineva sotsiaalse päritole ja maailmavaadega antifashisti hulgas võitles Hispaania vabariigi poolel internationalistes brigadides ligi 6000 saanlast. Juba 1936. aasta augustis entas SKP ülesuute kõigile sõjalist väljõpet saanud emigrantidele - antifashistidele Hispaania Rahvarinde kättesaamineks. ² Paljud saasa emigrandid järginid nnda ülesuute. Vabatahtlikke saabus isegi illegaalselt Saasamaale. Saasa antifashistidest moodustati Ernst

¹ Zur Geschichte der ..., S. 135.

² Chronik, S. 368.

Thälmanni ja Edgar Rude nimelised
 pataljoniid. Nende väeüksuse moodus-
 tamisele aitas kaasa juba 1936. aasta
 augustist Hispaanias tegutsenud SKP KK
 esindaja, kunagi riigipäevasaadik ja
 SKP Baieri organisatsioonijuhk Hans
 Bümmer, kellele õnnestus põgeneda
 Dachau koonduslaagrist.¹ Nende kaks
 pataljoni austria vabatahtliku patal-
 joni baasil moodustati 1936. aasta
 oktoobris XI Internationaalne brigaad.
 Selle brigadi komandöörina määrati
 Hans Bümmer. Peale H. Bümmeri võit-
 lend Hispaanias veel SKP KK liik-
 ned F. Dalem, H. Rau, Sassa kirjja-
 hind - antifasistid Ludwig Renn, Willi
 Budel jt.² XI Internationaalne brigaad
 sai enimend tulestada juba 1936.
 aasta novembris võitlustes Madridi
 pärast. Kuu jooksul kaotas brigaad
 ligi 40% inimlikest koostisest. 1. det-
 sembri 1936 eelses kanglaselimeet

¹ Боенные пог иогеной, стр. 57.

² Deutschland 1933-1939, S. 213.

ka brigadi komissar H. Beimler.¹
 SKP KK neuroloogis H. Beimeri surma
 puhul on öeldud: "Saksamaa föölsed
 kaavad, et võitlus Madruudi kaitse,
 Hispaania demokraatia kaitse Franco
 vastu, on sama võitlus, mida sassa
 antifasistid peavad Hitleri vastu oma
 maal."²

Võitluses Sassa-Itaalia interventide
 ja frankistidega näitasid sassa anti-
 faistid ilus kangelaslikkuse eeskujuna.
 Eriti hinnatavaks tuleb lugeda sassa
 noorsoo kaitsetut koguust. Näitus 19.
 detsembril 1936. aastal kahtid 15 sassa
 noormeest - vabatahtlikku "Thälmann"
 pataljoni taganemist ülemaailmas saen-
 lan tule all. Kõik nad hukkusid,
 kuid ei taganenud sammugi.³ 1938.
 aasta aprillis sattus raskesti haavatuna
 kätte ja hukati üs Sassa Kommu-
 nistliku Noorsoolüde juht - Arthur
 Becker.⁴ Need olid ainult üksikud

¹ Воепрямим пог молодежи, стр. 57.

² Zur Geschichte der..., S. 390.

³ Т. Розанов. Стог Властью..., стр. 341.

⁴ Воепрямим пог молодежи, стр. 42.

nimed, tegelikult langenid 6000-st
Hispaania sabanüüi vastast anti-
fasistist ligi pooled.

Saksa demokraatide reostatud
võitlus Hispaanias soodustas vastupa-
melünnuist Saksamaa territooriumil.
Sagunenid lähijalised solidaarusteei-
gid ettevõtteks, sadamatöölised ueldu-
rid tihkti rehvade ja muu sõjaväe-
n laadimisest. Teostati sabotaaži: tih-
ti õnetunid frankistidele määratud
rehvade karmitanisvõlvamatukas. Eeain-
konna kulgas levis laialdane raha
kogumise hispaanlaste jaoks.¹

SKP kannatas ära Hispaania wodu-
sõja materjale, levitades uuld lenda-
littede ja illegaalset väljasaadet näol.
SKP antas Hispaanias raadiojaama,
mille läbi avanes võimetus kostada
antifasistlikku propagandat raadio-
kel. Saksa saabe raadiojaama laitel
29.8 meetrit kostas regulaarselt raadio-
ülekanneid teatavatele Saksamaa pür-
vordadele, linnadele, ettevõttele wagu

¹ Л. И. Гунисберг, Э. С. Драдун. Кемельме...,
стр. 47.

100.
käitkas Reini-Westfaali metallitöölis-
tele, Kruppi ettevõtte töötajatele, Ham-
burgi laevakitajatele.¹

Kuigi vabariikliku Hispaania, maal-
juures na saasland-artifasistid in-
ternatsionaalsetest brigadidest said koo-
stus osalises, avaldasid Hispaania
sündmused ja eriti kogemused, mis
omandati võitluskel, suurt mõju vas-
tupanuvõitluse näigule Saasamaal, tu-
gudades proletariaadi püüde üht-
susele, teinjanguliste lahkelide ühta-
mische suure ühise esmärgi - fasismi
purustamine nimel.

Vastuseks antifasistlike liikumise
aktiivsemamise suurendasid fasistid
(nagu ülalpool märgitud) na rep-
ressioone, mille esmärgiks oli vastu-
paneliikumise vere uputamise, kõigi
kenda kurnamine või nooruslaagri-
kese saatmine, kes olid või olud
võimed saada fasistliku diktatuuri
vastu peetavat võitlust eravõtjaks.
Ülesannetenaalised massilised artein-

¹ T. Pozanov. Того врасчью ..., стр. 341.

mind põhjustand SKP kk illegaalne
 tegevus katkestust. Sellepärast otsustati
 SKP juhtimine üle oma välismaale.
 Saksamaa naaberriikides loodi SKP
 operatiivstaabid, mis ründasid anti-
 fašistlikku võitlust oastavates Saksa-
 maa rajoonides. Tähtsamad neist staa-
 pidest olid Tšehhoslovakkias, Taanis,
 Prantsusmaal, Hollandis. SKP KK
 ans Moskvas, kae rühmid ka partii
 juhtivad tegelased W. Pieck, W. Florin,
 F. Hecker jt.¹

Loomulikult ei olnud saksa anti-
 fašistide tegevus emigratsioonis arge. In-
 gi enam - vähem demokraatlikes riikides
 tuli anda teostada illegaalset, sest väi-
 mud jätkasid võim, kes otsustasid miigi-
 ngust abi hitlertõrjega vastu
 võitlejatele. Hollandis näitus võttis va-
 litus vastu otsuse saata laagritesse võin
 poliitilise tegevuse emigrandid. Sveitsi
 võimud, arvestades saksa antifašisti
 korrad Bleckle, talbid ja väga arde
 hitlerlastele. Ainult põgenemine Prantsus-

¹ Д. У. Тунудер, Д. С. Драбан, Хемисуне...,
 сур. 52.

maale ja hiljem Taani päästis Bencke loovord kindlast kinnust.¹ Peale Bencke aruandele Hollandi poliitvõimude 25 saasa kommunisti, kes mõisteti rahvasuuks vanglaks, mille järel nad muuati Utrechtis provintsis asuvasse uoonduslaagrisse.²

Oralist rasundas emigrantide tegevust hitlerlike spioonide ja agen tide uur kulu, kes püüdnud tungida Hitleri vaenlaste rida all emigrantide antifasistlikesse organisatsioonidesse, et nende kaudu avastada emigrantide ridade meid Saksamaa põrandealustega.

Seon SKP põrandaaluse töö reostumiseinusega langeb uur vastutus Tõtkhoslovaanias viibivatele saasa kommunistidele, kuna nalt juhiti antifasistide tegevust kogu lõuna-Saksamaal. SKP organisatsioon Tõtkhoslovaanias juhitud väljapaistvad kommunistid Eick Hestrel (kuuati gastaapo poolt 1944. aastal 24. augustil), Hans Dazcher, Elli

¹ Boenpakenem pog krogeloi, sup. 66.

² Zur Geschichte der ... , s. 98.

129.

Schmidt (võnand teatel 1944. aasta
vebruaris).¹

Pärast nendunud Saksamaale pal-
jud SKP tegelased, paljud neist ei
pöördunud enam kunagi tagasi Tšeh-
hoslovaakiasse, teinud aga, täitnud
ülesande, ületanud ühest päri, et ü-
hinen ajavahemiku järel anda me
ülesande täitmisel. Paljud neist rida-
pidajatest, kelle õnneks ellu jääda,
on hiljem avaldanud oma mälestusi.
Üks neist, Helene Kirsch, pidas rida-
põrandalauste ja emigrantide vahel
kolme ja poola aasta jooksul. Kõige
hoolikamalt tollikontrolli õnneks tal
pärast aja jooksul ühnapidi vedada,
peits endale ja raha ülla kaps-
line, kremitööri ju.²

Pärast Sudeetide hõivamisest saas-
laste poolt 1938. aasta riigisel muutus
töö jätkamine Tšehhoslovaakia territo-
oriumilt võimatuks. Illegaalne töö staap

¹ Boenprekem pog rogenoi, emp. 66.

² Schon damals kämpften wir ..., S. 100.

õidi üle Taani. Taanis armus juba Hitleri diktatuuri esimestest päevadest peale üsna saama antifasistidele abi osutamise eesmärgest. Taanis juhtis vastupanuliikumist Saaramaa põhjaosas, eriti nimetatud sadamaliinades nagu Hamburg ja Bremen.¹ Taanis oli üsna hästi organiseeritud illegaalne viijanduse trüümine ja Saaramaale toimimine.

Naatsid võtsid Hitleri üha suurema hästiorganisatsioonide võrgu ja kalastamatu- le terrori meetrid paljud kommunistid juhtida põrandaalust tööd Saaramaale ühde ja isegi aastate eespa.

1936. aastal nimis Rühm antifasistide esoteer kommunist Paul Einuschneider. Ta arreteeriti 1936. aasta lõpus ja 1937. aastal mees mõisteti illegaalne kommunistliku tegevuse pärast eluaegne vahi, kuid hukati esimeste poolt 1944. aasta aprillis Mauthauseni koonduslaagris.

¹ Л. И. Тихомир, Я. С. Драбан, Ленинские... стр. 53.

Albert Hennel organiseeris pärast
 nooruslaagist sabaemist 1934. aastal
 ühes Hennitzi ettevõtte antifasistliku
 rühma, mis tegutses aini 1941. aastani.¹
 1936-1939. aastal tegutses ühes Berliini
 tööliserajoonis eigi Go-eühelise noor-
 soo põrandalaadne organisatsioon tüüpi-
 töölin Heinrich Kapelle juhtimisel. Orga-
 nisatsioonis olid esindatud nii noored
 kommunistid kui ka sotsialistid ja
 katoliiklased.²

Berliinis tegutsesid kommunistlikud
 grupid endise ajalehe "Rote Fabrik"
 toimetojate Jon Siegi ja Wilhelm Gud-
 dorfi juhtimisel. J. Siegil oli regulaar-
 ne ühendus SKP Praha staabiga, kust
 ta sai illegaalneid makjale.³

Tähtsat osa ülesannemaalises vastu-
 panemiseuures etendas kommunist Stefan
 Lovač, kes tulnud salaja üle piiri, juh-
 tis SKP Nürnbergi organisatsiooni. Lovači

¹ Воспрянем под людену, стр. 126.

² ~~Samoa, стр. 667.~~

³ С. Керман. Первая шеренга, стр. 51.

³ Шомин. Грабовский. По следам..., стр. 77.

juhtimisel arves württembergis eduar
 lühemine töölisalame ühisühend. aast. 1936.
 aastal autoriti Lovac ja tema kaasla-
 ud Lise Lotte Hermann, Josef Steidle jt.
 12. juunil mõistis "rahva kohtupalats"
 kommunistid nunnu pea waheraiumise
 läbi. Vastamata rahvusvahelise pro-
 testiliikumisele (Lise Lotte Hermannile jäi
 waher rihnelaps), kuasti kommunistid
 20. juunil 1938. aastal. Lise Lotte Hermann
 oli enimene waine - antifasist, kes huk-
 kus fasisliku gilyotini all.¹

Hitlerlaste waine terror wutrus enile
 wogu maailmas demokraatlikelt meelis-
 tatud wainest järgest nunnu paha-
 mee. Koigjal lugewas protestiliikumise
 nende barbaaride meetodite vastu, wida
 fasisid wanutand oma poliitilise
 wastaste allawenimises. Koige nunnu-
 maks internatsionaalne solidaarne
 waldumise wõib pidada üh maailma-
 mt lühemist sama proletariaadi juhi

¹ Воспрание пог могоной, сур. 336; 226.

Ernst Thälmanni vabastamine. Ernst Thälmann oli üks enimen fasismi ohvrid. Ta vangistati juba 3. märtsil 1933 ja hoiti rangelt isoleerituna vanglas seni hukkamiseni 18. augustil 1944.¹

Berlinis käisid sageli välismaised delegatsioonid, nõudes fasisitlikelt võimudelt Ernst Thälmanni vabastamist. Saadeti arvukaid telegramme ja riigi valitsusele nõudega vabastada aastaid kema nohtuta vanglaskoormoistatud saasa tööliselassi juht. Sellised üle maailmalt tuntud riigimehed nagu M. Gorki, R. Rolland, M. Andersen - Nerö, Henri Barbusse nõudsid Thälmanni nohtu-protummi viremat eabivõimist.² M. Gorki väitas riigutas järgmist: „Kuulmaste Thälmanni pulul pole mitte ainult tema piraajaline vangistus kema müdiuõist-uiseta, vaid alatud valed, millega piitsem end väga vabandada ...
 lihte võivad aga häve Hitler ja kema

¹ Boehrtenen pog noogenoi, emp. 12.

² Zum Geschichte der ... S. 88.

kolleegid juba nüüd teada. Nõukogu-
 mõistust Thälmanni üle jälgitakse mu-
 rina kivi ja tähepaunaga.¹

Fašistid ignoreerivad neid nõudeid,
 sest ne nõukoprotsess oleks võinud kuju-
 neda samavõrtseis töötajate loogus
 fašismile, nagu Leipzigi protsess, kus
 G. Dimitroff muutus nõukalusest fašismi
 müüdistajaks ja paljastajaks.

M. Audun - Naxõ põhjendas Thäl-
 manni piinajalist vangistust järgmiselt:
 „Ta oli esimene, kes püstitas võitluse
 töötajate ja rahva ühtsusest, mis te-
 nägi ette, et see tuleks peab. Sellepär-
 rast on ta ainsaada, et G. Thälmann
 on mees, keda fašistid kõige rohkem
 vihavad. Aga loelün inimliku jaks
 on ta salgustat nimbol ja tema kime
 kantam võitlun erotes perime es
 inimõnna.²

Loomulikult ei unustanud oma
 juttu ka SKP. SKP RK tevitures

¹ Zur Geschichte der ... , S. 88.

² Zur Geschichte der KPP, S. 386.

Thälmanni 51. sünnipäevaks on öeldud: „Maarilem saatab sinu peale. Kommunistid, sotsiaaldemokraadid, uuto-
lülend, potentsaadid ja vaba intelli-
gents annutavad sinu esaujust usku
ja julgust võitluses fashistliku pimeduse
vaste.“¹

Kommunistid avaldavad lootust, et
peagi saabub päev, mil avaneb uus
vabaduse Thälmanni ja teiste vaegeis-
latus artifitside es.

¹ Э. Давидович. Тельман в записках
человека. стр. 58-75.

V peatükk.

Väitlus sõjaohu vastu. Saksa-
maa Kommunistliku Partei Berni
konverentsi tähtsus.

1938. a. sügisel teadus vahetusva-
helise olukord tundusalt, 1938. a. märtsis
hõivas Hitler Austria, 30. sept. tehni-
guga Kiinchenis sai Saksamaa endale
Sudeti piirkonna. Järgest tugevnenud fašist-
liku terrori ja sotsiaalsimpeeralismi avalik-
ku agressiooni alguse vastu tegi SKPKK
omas istungil 14. mail 1938 nõudlusi sot-
siaaldemokraatidele, vastastuuse abi orga-
nisatsioonide ja liitudele ettepanemise ühi-
se teguse kohta "Tõendus" jt. fašistli-
ku organisatsioonides ning tõstis üles ühis-
muse ühisrühade Komitee moodustamisest.
SKPKK tegi nõugete Hitleri vastastele et-
tepanemise nõuda, et fašistlikud vägivallu-
sed, sõjalunnaid ja sõjalarvad toodaks

tava Komitee tegevusest. Pööravata tei-
 hilyaan SSDTP emigratsioonidesiduse var-
 melinule loiamule, pöördus SKP KK 16.
 aug. 1938 SSDTP Prava emigratsiooniesi-
 duse poolt pannudsega lõpus muutis sak-
 sa imperialistide avalinule sõjatevalmis-
 tustele vastu saada mõlma partii tegevus-
 ihtus. SSDTP juhtuand auitas seda ni-
 simust ja liikas, nagu na avata sõib,
 pannumise 23. augustil tagasi.¹ SSDTP üta-
 sa vastuse pale konstatemise SKP KK 27.
 augustil, et ta lähtub oma ettepane-
 mites sellest: "... mitte midagi katsuma-
 ta jätta alles, et sõis tanistada sak-
 sa lõhnenud töölislaasni üllatamist
 sõja poolt, selle asemel, et üksmeelselt ja
 liitumult noasut sõitlust jaistliku re-
 žümi muutamises pidada." SSDTP päe-
 sad hiljem, 8. sept. 1938 pidas SKP KK,
 auestades jäjest suunavad sõjakohtu, va-
 jalinnus antiisemida Püüsi, Sassa Rab-
 vanide Ettevalmistava Komitee tegevust
 ja muuta su operatsioon keskuseks.

¹ Chuvnik, S. 388.

² Samas, lk. 389.

ülesmoots oli määratud nõinidile hitle-
 rismi vastastelu fašistliku valitsuse kuku-
 tamise, rahva kindlustamise ja uue demokra-
 aatliku vabariigi kehtestamise eesmärgil.
 Kuusa fašistid olid saasa monopolistide
 kõige autoritaarsemate ringkondade ülesan-
 did läinud avaline agressiooni teie, muu-
 tus võitlus rahva säilitamiseks eest nõi-
 nide antifašistide tahtsaimaks ülesandeks.
 Sel põhjusel olus ülesmoots, Saasa Rahva-
 inde treitumise poliitiline võitlus tege-
 juslike võitluses fašismi vastu vaatlemata
 suuna tahtmusega laud - ta olus tugew-
 danud selle autoriteeti.

Kommunistid olid uue aiaaused, uue
 avalineet välja astunud antisemitismi
 ja jaandiprogrossiide vastu, kuigi fašistide
 xilise rassipoliitika aratas pahameelt kõi-
 gis demokraatliant ja humanistliant
 mehestatud inimestes. Antisemitismi hakanati
 ellu viima juba hitlerlaste võimuletuliku
 esimestest päevadest alates. Suurim juutide
 hävitamine, nn. "kristallöö", pandi võime
 ööl vastu 10. nov. 1938, sellel ööl tapeti
 xei saadeti koonduslaagrisse gestapo and-

meil umbes 30 000 juudi rahvast isikut.¹
 SKP KK nõustateeris, et polewat julus, "... et
 Hitleri - Saksamaal, kus kogu rahvast valit-
 stakse väputäie suurkapitalistide poolt,
 on antisemitism ja juudidogrommid uu-
 tunnud natsistliku diktatuuri, ülemõimu
 ja teiste rahvaste vastu sõjajuhitamis-
 instseeringute tähtsaimaks vahendiks."²
 Võitlus juudidogrommide vastu on selle-
 pärast saama vastupanuliikumise lah-
 tamatus osaks.

Nii nagu juudidogrommid, tehis na-
 proletariaadi ekspluatseerimise tugevda-
 mine sõjatehvalmistuste niivõrdamist.
 Selliga naasnes proletariaadi rahulolema-
 tuse naas. Töötajate pahameelitoarmi kut-
 sus erile tööpäeva piirendamise, töö püha-
 päeviti, suurel maharavamiinid palgast.
 Stungilaine naasas aastar-astalt. Pärast
 Austria hõivamist korraldatud plebisiti-
 dil häälitasid paljud üleu-Sileesia nae-
 ruid Hitleri vastu, veldurid töötanast ja
 osutasad eselastele isegi ulvastatud vastu-

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 395.

² Sarnas, lk. 307.

panu. vastupanuliikumise väljapaistvaks
sündmuseks oli Saariwaas wäeruite väl-
jastamine esplaneerimise suundami-
su vastu 1938. a. Väljastumise ajendiks
sai tööpäeva pöördumise ja pühapäe-
seste vahituste nõrksadamine. Aktsioonide
üldstabiiliga, nõudsid töölinde üldkoosole-
ku kokkuvõtmist. Nõud olid sunni-
tud nõustuma häälitamise labirintiga.
Nagu nähtus häälituse tulemustest, kuk-
kus wabari esplaneerimist tugedada
3 tuhande hääliga 40 tuhande vastu läbi.¹
Suure ulatuse saavutas 1938-1939. a. wa-
hitustööliste vastupanu. Kui niigi raske
töötajate juures selgi piirati töö-
tempot ja sundida inimesi tööle wabari-
päewiti, teinudid massilised protestiwälju-
sed, mis sageli wassand üle kokkupõrge-
tus tööliste ja sadameweria vahel. 1938. a.
di muutunud ka töötava talurahwa sub-
stansse fasislikku režiimi. Talurahwasu-
watas wõim wõim suure undimawuse
ja wajasidamissaaduste odawa hinnaga
müügimüükude all. Fasislikus ajakirjandus-

ses hakkas üha sageksidki ilmuma tea-
tid naamide tootmiste kohta taluor-
gade üle, mis rikkusid õimude poolt keh-
testatud nõrda m. "toide riidre".¹

Nagu näeme, hakkas 1939. a. õimude
sotsiaalsete nihtide rahuldumatus fasis-
liku riigisõnaga ja suurus õimude
vastupanu selle riigis teatavate ja kaitse-
jatele. Sellist hoolimata olid need massi-
lind väljaastumised loomulikud ja
tõttipärased stabiilses olukorras.

1939. a. alguses olid saasa imperialismi
majanduslind ja militaristlikud sõja-
tegevustund praegu lõppuand. Fasisid
juhtivad saasa rahva vastastiku ja ku-
rude vastu.

SKP poliitiline ja taktiline joone lä-
henemine II maailmasõja tõusmas maadras
kindlaks partei m. Beni konvents, mis
toimus 30. jaan. - 1. sept. 1939 Dravilis
Pariisi lähedal.² Konventsist võeti osa
22 kommunisti, sealhulgas 12 SKP KK liiget

¹ R. U. Turovets. L. C. Spudnik. Jurekue..., cap. 61.

² Hitlerlike agentide desorienteerimis-
leotati kuuldust, et konvents toimub
Sovietis Benis.

õie liinmenandidaati.¹ Antud situatsioonis oli sõja arastoidmise niisimus kõige tähtsam, seepärast mujas see wa uuneri-unistil pasuiniisimus. Rahu säilitamine oli muutunud nõrkide ausate ja patriootlikult meelstatud saustate kõrgimaas rahuslinuus ülesandus.

Stowrenuts on loomustas hitlerliku loosungid "Suu - Sausawaast" ja "sausaraha eeswädraswäre õigust" kui ettewäidat teiste rahwaste vastu suuwaitud wallituspolitika läbiõimimise ja waadma imperialistlikule ümberjagamisele.

Buni uuneri usolutwõoni Tõsas on õeldud: "Nii läänis kui wa idas loob Hitleri õigim oluswa, kus sausa rahwas tõugatause üle õõ sõjawatastroofi - sõtla kõigi Hitleri... poolt ei wanda tud õõ wallitatud rahwaste õõmuse wade wastu."²

Sellepärast prolewarerisui SKP õõitlust sausa rahwase pädstmisus. Kuwa Hitleri poliitika tehis ainult suuwaapitalistide ja watsline ürgametaime huwe, õõlis rahwa huude ütmisus, pidi SKP waulesaw.

¹ Chronik, S. 393.
² Zur Geschichte der KPD, S. 393.

deus saama "... rahvuse alluvärgust
päästamine ... selle utjate ja hävitajate
Hitleri fassismi ja monopolistliku kapitali
munitamine."

Prüni nõuandete waalutas häbi post
Hitleri režimi nõukogudevastase poliitika
kui faasamaa rahvusline huide alatu
utaise. Ta loiatas saksa rahvast ing-
lin ja prantsuse surnuapitalistide uat-
ste est Hitleri kui sandarmi ja saksa
rahwa kui wakuilika kasutamisel NSVL
vastu. SKP selgitas, et kui uiaide Hit-
leri wastaste ühistest jõupingutustest kooli-
mata ei õnnesta Hitlerit taandada sõ-
da prootseerimast, tuleb see lõpetada
õimalialt niinamoi fassitliku monar-
untamise teel.¹ Eeldusiks selle ülesande
lahendamisele, nagu selgitas W. Pieck
owas ettepanedes "Pragu sõuword ja
partei ülesanded" on saksa töölisulassi
kõige jõulude tegevussuhtuse ja kõigi Hit-
leri wastaste rahwa inde loomine.² Rahwa-

¹ Deutschland 1933 - 1939, S. 309.

² O. Wingen. Zwölf Jahre Kampf... , S. 125.

³ Zur Geschichte der KPD, S. 393.

inna on aga tööaluses liit talupo-
 gade, usunkõhede, ametnike ja intelligent-
 siga. Selle liidu loomise eelduseks omar-
 nõnda on Hitleri vastaste eühvide kõwa-
 lejätmine. Bruni ^{konverentsi} (resolutsioon) on öeldud:
 "Jõitlus rahvovabaltalustliku diiktatumi
 vastu, võitlus riigivõimude vastu, mis saksa
 rahvuse huvidile vastab, ei ole seepärast
 mitte ainult võitlus ühe ühiku klassi
 või kihi, tööliste, talupoegade või usunkõhi
 huvidis, vaid samaväärselt võitlus kogu sak-
 sa huvidi ja saksa rahvuse päästmise
 eest... Saksa rahvast selle ülesande jaoks
 ühendada — seda tahab Saksa Rahva-
 sinne." ¹ Sellepärast radisui Bruni kon-
 ferents oma resolutsioonis nõuade an-
 tifašistide, eriti kommunistide prailestan-
 duse intensiivse propagandatsiooni teostamise
 rahva rõhkide kihtide hulgas "...rahv-
 eest, vabaduse ja materiaalse nõudmise
 rahuldamise eest, Hitleri vastaste soli-
 daarsuse eest üksteisega, saksa rahva
 ühendamine eest rahvaühendusse, võitluse
 eest, mis peab välja viima uue demok-

¹ Zur Geschichte des KPD, S. 397.

saatliku vabariigi moodustamiseks.¹
 Uue demokraatliku vabariigi väljatöötamise programliga tõi kommuunistid kiiresti küsimusse, mis peab järgneva faasistliku riigi kukutamisele. Siiani valitsus antifasistlike ühmituste hulgas ebaselgus ja isegi sügavad lahkumised küsimuses, kuid võivad pärast Hitleri kukutamist konstitutsioonilist moodust, teinud Weimari vabariigi taastamist, kolmandad koguni sotsialistid diktatuuri. SKP programm Saksamaa demokraatlikust ümberkorraldamisest soodustas kõigi rahvaste vastaste liitumist konkreetse platvormi alusel. Milline siis oli Saksamaa ümberkorraldamise konkreetne plaan? Saksa Demokraatlikus Vabariigis pidi riigi saatust määrama mitte suurekodane, vaid töölisklass, kes on ühtlased töhe ja ühtne rahvariindes taluraha, keskihtide ja intelligentsiga; monopolistlik kapital - hitlerismi tekki-

¹ Resolutionsware deutsche Parteiprogramme vom kommunistischen Manifest zum Programm des Sozialismus. Berlin 1964, S. 176.

mise matemaatiline baas on hävitatud;
 armee ja poliitri on muudetud demokraatiline vabaduste kaitsjateks. Kon-
 sultatsioonid võija teostatud konvetsed
 ettepanemud tulevase Saksas Demokraat-
 liine vabariigi initsiatiiv pidi antama
 saksas rahvale üldine arutelu. Siis-
 poliitiline valdus on väärin konvets
 ära järgimise ülesanded: 1) vastupanu-
 liinidest maharuumate raduste muut-
 mine; põhiliste demokraatlike vabadus-
 te: isiku-, tüüni-, koosoleku- ja ühik-
 gusevabaduse taastamine; otsuse ja õid-
 ne olemisõiguse ja rahvase kaitsmise
 taastamine; kõigi kodanike vabadus tege-
 da poliitilise, teadusega või muustiga de-
 mokratia põhitõelust, sobivaalt seisundist,
 rassilisest või religioosest kuulusest;
 2) monopolistliku kapitali ja fašistlike
 klijate omanduse eksproprieerimine;
 sõiduleostustest loobumine; vajaduse
 arendamine rahva ja saksas rahva ela-
 tustarve tõusu huvides; taluõigade, lii-
 wa ja maa väärkodanuse omandi vaib-
 mine; ühikpõhise demokraatiseerimine,

selliste abinõude sisseviimise demokraat-
line saavutuste kaitses, mis teevad ala-
tixus võimaliku fasismlaie türahva taas-
tamise.

Välispoliitika alal väigi SKP program-
ette järgmist: 1) sellise poliitika testar-
mine, mis garanteeris maale vabaduse
ja sõltumatuse, samas rahva elulind
õigused, aitaks naasa rahu säilitamiseks
ja vastastikusse austamiseks naasule rah-
vaste vahel; 2) austada rahval ja väi-
gile hitlulidum Saksamaa poolt oku-
pitud territooriumi elanike enesemää-
ramise õiguse võimaldamine.¹ Sellise
programmi elluviimise peidi niidlustama
uigis demokraatlikud suhted. Vabariiki
peidi juhtima koalitsioonivalitsus, milles
otrustas osa suuremas töölisklassile.

Selle programmiga testati veel uord
Lüüri õpetust, mille kohaselt proletariaat
ei saa kõrgelt arenevat kapitalistlikul
maal sotsialismi vhu hüppuga uhtestada.

Buui uouuantsi ajaloolisus teenus
sõis peidada sisuhohta samas töölisklas-

¹ Zur Geschichte der SKPD, S. 405.

zi ühtse partei vajalikest. Selline ühi-
 amine poliitiline alus on juba olnud ühi-
 ne tegemisprogramm võitluses fashismi uueta-
 tamise ja ühe demokraatliku vabariigi
 eest. Pöördudes järgnevalt ühemeels-
 ettepanemise SSOTP lüürite poole, kutsus
 SKP neid üles loobuma oma anti-kom-
 munistlikest elandamustest töölisklassi
 ühendamise ja rahvarinde loomise saboteer-
 imiseks. SKP nimisest, nr. Büsseli
 konverentsist oli möödunud üle 3 aasta,
 tehes niidid kokkuvõtteid rahvapälistest pe-
 rioodidest, näitas Partei konverentsi aitate
 juurdunud Büsseli konverentsi otsuste
 elluviimise, peamiselt illegaalse töö
 ja kutsus kommuniste üles võitlema esi-
 mas Saksamaa vabastamise eest fashismi
 inkest, ilmutama nausuvast tead-
 likkust, osavust, arusaamist poliitili-
 sest olukorrast ja jälgides rangelt kons-
 piratsioonitundeid loomas riigis parteiorga-
 nisatsioonide tiheda võrgu ning olnud
 valmis ühe näes vastu võtma sel ku-
 mskavale olukorrale, mis tekitab tekkida
 sõja puhkemiseks.

SKP Buni konverentsi poolt formuleeritud otsused määrasid ära partei taktikaline ülesanded hitlerlaste poolt sõjavallapäädistan juhues, samuti strateegiline esandigi fasistliku võru muutamise järele. W. Pieck märkis: „SKP tegi kõie, et vlgitada rahvamassidele sõja tohutut ohlikust. Eilri muutosa mängis alles 1939. a. toimunud Buni parteikonverentsile vastu õetud usolitsoon... Sündumuste järgne aung, hitlerliku bande poolt vallapäädstitud sõda, Sausamaa lähene katastroof tõendas täielikult selle domumendi õigsust.“¹

SKP tegi võik temast sõltuva, et Buni konverentsi otsused saaksid rahhale teatavaks. Loodi rida uusi illegaalsid väljaandeid, nagu näiteks „Neue Rheinische Zeitung“ (nimetatud ni K. Marxi augs, kes oli samanimelise ajalehe toimetajaks 1848.-1849. a. voolitööaia ajal).² Sausamaale muudeti emigratsioonist komsuuniste. Tänu sellele jõupv-

¹ Zur Geschichte der antifaschistischen... S. 151

² N. U. Turcyjev. C. L. Dpadkuro. Kerey-kure..., Smp. 63.

gutustele elanes 1939. a. I poolu jooksul
 märgatavalt põrandavalune töö. Suurtes
 linnades nagu Berliin, Stuttgart, Müns-
 ter, Trien, München. ¹ Testaaps ette-
 kannetest nähtub, et kommunistide
 aktiivsus suurenes. Berliinis tegutsesid
 edasi põrandavalurid udhiturid, uu-
 lati illegaalsid raadiosaateid, lvi-
 tati regulaarselt lavaluhti. 1939. a. 31.
 juuli etteandes iseloomustas gstaaps
 SKP tegevust järginult: „Siinase ajal
 on kommunistid oma tegevuse üle viinud
 tööstusettevõttesse. Kommunistid aen-
 davad oma tegevust suurema tööliste
 kontsentratsiooniga kohtades nagu auto-
 tede ehitusel ja vahetevahel isegi
 „Volkswageni“ tehases. Järgest usuvad kom-
 munistliku tegevus on sobivaline probleem.“ ²
 Nisua II Mäeilmessaja hanel teemus
 kommunistide juhtimisel uida töid
 tööliste vägaastumisi. Näitena võib tuua
 Hamburgi laevahitustehase „Blow und
 Vopz“ tööliste nõuet suurendada palga,

¹ J. Pozarob. Tioy Graemto..., emp. 348.

² O. Winzer. Zwölf Jahre Kampf..., S. 137.

Brandenburgis stundisid „opli“ these
 tööline, need sabotaažiantid pardi
 teine rojalin tähtsusega kemiatehas
 Kõlvis. ¹ Yäijest surumaa loomaa osa-
 lissus said tööliste hulgas selline
 fašismi vastu võitlemise meetodid nagu
 töötempo aeglustamine, vahetuste ära-
 jätmine „haigus toetu“ jne. SKP juhti-
 misel hakkasid fašismi vastu välja
 astuma ka teine elanikkonnakiid
 partei tööliste. Talupoegade rahulolema-
 tusega, millest oli espool juttu, liitus ka
 noorus, mis Hitleri võimulituleku esmes-
 tel aastatel oli väinustusega kaasas läi-
 nud fašistide demagoogilise poliitika-
 ga. Sellest arvavad teadustud aru-
 wad mässuaktid noorus töölaagrites.
 1939. a. jaanuaris oli „Hitleryugendli“
 juht B. von Schirach sunnitud esinema
 avaline ähvardustega noorus aadressil. ²
 mis pahameelilavale puhkes tööahustu-
 se sõssvõimude aristele ja „Hitleryugen-
 di“ muetmisel sorduslikuks organisat-
 siooniks. Hitlerland vastasid neile välja-

¹ Chronik, S. 401.

² J. Pozarob. Itog baembo... , chp. 350.

astumistele suunatud suure laiendamisega
koostele 1939. a. sügisel.

Kommunistide uugu tähtsuse ja
energia oli suunatud fasiside valla-
tusvahide paljastamiseks. Nad juhtivad
pidusalt rahva tähtsuse olemuse
tõendamise. SKP KK teadaandes 1939. a.
augusti lõpust on mainitud järgnevalt:
"Selle tunne kui Hitler ähvardab Poola
ja teiste rahvaste olemasolu, tuua
meie, saksa töölised ettepaneku võine-
da ja alustada suurt ohu tunne
sõitlust rahva päevastamiseks. Iga saksa-
mees arvustab oma võimeid, peab tõus-
ma selle võitluse sõja vastu ja tegema
kõik võimaliku, et seda ära hoida."¹

Koolimater kommunistide enastõhve-
dusest ja uskusi võitluse edumast tegu-
sust ei olnud võimalik neil ära hoida. II
maailmasõda ega moodustada selle al-
gusis tugewat ühimeelsest tegutsesit rah-
vavõitlusest kõrgist antifasisistlikust jõudu-
dest. Kuid oli selle põhjus? Tõige-

¹ E. A. Тароженко. Об армянском вопросе
дожде..., стр. 54.

neste arv II maailmasõja alguses 4
 miljonit.¹ Fasistid olid ümbritse-
 mid kogu maailma tihedas ja hästi funktsio-
 nioneerivas spioonide ja vahukoosõigusega.
 Avatakse, et ligi 1/4 elanikkonnast
 võttis osu jätkumisele omandu ja tööaste-
 indveste jaoks. Hitlerlikus teinud teva-
 rin di sunnitud eluõige kommunisti-
 de vastu. Tein sõja alguses oli SKP
 vastand 60-70% oma liimiskonnast,
 enamus vanemad, suurte põrandaaluste
 võitluskoostööga kommunistid.² Suu-
 rus taht-kuseus massilise vastupanu-
 kaudu di ka fašistide poolt suu-
 tes vastavõttes testitud sõjaväe
 demagoogia. Hitlerlased kasutasid osus-
 likult ülemaailmse majanduskriisi lõp-
 punkt ja sõiduvastandust, mis vähen-
 das ajutiselt tööpunkti Pausamaal,
 et propageerida n. „majandusliku ime“³
 Samuti osandas hitlerlased siduda
 sõjaväe demagoogiat sõjaväelise pro-

¹ J. Pozanob. Tõg buacemoto..., emp. 354.

² S. Vitzke. Deutschland und die..., S. 120.

³ J. Pozanob. Tõg buacemoto..., emp. 355.

pagandajate "Suur-Saksamaast" ja
 "Saksa rahva enesemääratlemise õigusest".
 Nii tingimustes oli Hitleri valitsemise rah-
 vavastase õnnele paljastamine Saksamaal
 tunduvalt rassem kui teistes Eu-
 roopa riikides. Prantsusmaal, Tšehhoslo-
 vakkias, Poolas jt. hitlulaste poolt val-
 lutatud riikides seostus võitlus hitleris-
 mi vastu riigide vastupanuga fašistlik-
 kele okupantidele omase maa rahvusliku
 sõltumatuse eest. See seostus mitme-
 te erinevate elanikkonnakihtide lii-
 tumist vastupanuliikumises. Saksamaal
 oluord oli teistsugune. Tänu lääne-
 riikide toetusele õnnestus Hitleril teosta-
 da kuni sõja algumise kullalt edumat-
 suse- ja välispoliitikat, mis viindlustas tal-
 rahvaarvude toetuse. Tänu lääne ri-
 gide auestasid, et elluviige astub Hitler
 võitlusesse NSVL-ga, osutand nad Saksamaal
 kullalt suurt majanduslikku, diplo-
 maatilist ja moraalselt abi suute laenu-
 de, strateegilise toetuse jms. väiol udug
 pöögistand silmas võnn selle ees, kuidas Hit-
 ler vänu rahvusvahelisi kokkuleppid õi-

demokraatlikusse suhtes. See laadne ühine poliitiline hitlerliku Saksamaa suhtes taastas antifasistlike jõudude saasa rahvast massilise võitluse võimalusest, soodustas fasistliku diktatuuri tugevumist ja võimaldas valla pöördumisele maailmasõjas.

Kõnide aegade tegurite koosmõju kõrgeimas vastupanuliinimist Saksamaal ja ei võimaldanud antifasistlike jõududele ilmsel NSVL abita hitlerliku diktatuuri kukutada. Sellist hoolimata on saasa rahva esindliku osa võitlus fasismi vastu aastatel 1933-1939 ühisüksusvõimade ja aangelastlikemaid lühemärgi võlutööde ja demokraatliku liikumise ajaloos. See võitlus on Saksamaa progressiivsete jõudude tõhus peamis rahvaste vabastamis-ürituse, mis lõppes fasistliku ühine bloki täieliku purustamisega. SKP peatas järjekindlalt hitlerlaste vallutuspoliitikat, organiseeris antifasistliku vastupanuliinimist, algatas rahvale vastava-
tult selle ühise huvi ühendamist, mille

ühisel Saksamaal fashistid ja nende
 selja taga seised monopolistlikud ka-
 pitali agussioonid ühguunavad. Saksas
 antifasistide võitlus esotas SKP-ga
 pöördus Saksas rahvuse au selle aja-
 loo kõige ringemal ja traagilimal
 peesodil. Saksas antifasistide võitlus
 aastail 1933-1939 oli tähtsaks eeldu-
 seks tõhe ülitamisel Saksas tööliste
 hulgas, Saksas töölistelise ühtse par-
 ti - Saksamaal Sotsialistlikul Üht-
 suspartei loomisel ja Saksamaal aja-
 loos endises tööliste ja talupoegade üi-
 gi - Saksas Demokraatliku Vabariigi
 moodustamisel.

Lõppsõna.

Saksa antifasistide esavõlt vastupanulükkumisest fasistlikele diktatuurile on kangelaslikumaid lehekülgi Saksa revolutsioonilise liikumise ajaloos. Klustades erimesena Euroopas vastupanuliikumist fasismile, päästes Saksa riiki ja rahvust maailma süngemal päeval Saksa rahvuse au, andsid sakslastest antifasistid oma panuse fasistliku diktatuuri kukutamiseks ja Euroopa maade vabastamiseks fasismi eest. Pärinedes Saksa rahvuse erinevate klasside ja sotsiaalsete kihtide hulgast, erinevad vastupanuliikumisest esavõtjad oma poliitiliste püüdluste ja maailmavaate poolest. Süski oli neil kõigil midagi ühist: oika fasistliku terrori ja barbaarsuse vastu, veendumus, et Saksa ootab parem tulevik, kui ta elab teiste maade rahvastega rahus ja sõpruses, kadumine oma õiglast võitlusvõidust. Suuremaid ohoreid

Saksamaa vabastamises kandidid juba sõjajärel perioodil eluõige töölisklass ja selle võitlus organiseerija ja juhtija — SKP. Olles võige järgnevaldam klassiorganisatsioon võitluses fasistliku diktatuuri vastu võitlus, tegi SKP võia temast sõltuva, et ületada Saksamaa Sotsiaaldemokraatliku Töölispartei oportunistliku juhtkonna sepaatse tegevuse tagajärjel tekkinud lõhe saksas töölisklassis, et moodustada töölisklassi rühmituste baasile antifasistlik rahvarinne.

Saades järk-järgult südamuste ahen-
gu väiguse üle oma vigadest ja liivide-
rides parteisisestest sekkumistest rühmitu-
nd, muutus Saksamaa Kommunistliku Par-
tei töölisklassi massiline - liikuline massi-
partei, kes ei teinud strateegiliste es-
märkide suhtes mingeid printsiipiaalseid
mööndusi, kuid oli valmis mineva ka-
tu kompromissile lähimates taktikalistes
kõrvalistes. Saksas kommunistide mõningad
järelandused sotsiaal-demokraatide te-
visid paindliku taktika väljatöötamiseks
püstitatud eesmärgi — võige antifasist-
like jõudude tegevusühtsuse loomist

fasismi muutamiseks. See, et saasa vastupaneelikkumisest osavõtjail ei õnnestunud ära hoida Teise maailmasõja vallapaastmist fascistide poolt ega muutada hitlerliku diktatuuri enne NSVL otsustava vahetõrjumiseta nõuogude rahva Suure Isamaasõja võidu tulemuseks, pole SKP süü. Vastupaneelikkumist kõigest järgest tugevnes fascistlik terror, suurele osale elanikkonnast mõjus sotsiaalne demagoogia ja suurmaaline tõrjumine, eänerühvide toetus hitlerile olid põhilisteks faktideks, mille SKP tegevus ei saavutanud oma lõppesmärki. Sellest hoolimata on saasa vastupaneelikkumisest osavõtjail esoteer kommunistidega suu osa oma maa sabastamiseks fascistlikust ikkest, demokraatliku Saksamaa loomisel ja nõgu sotsialistliku maailmanistemi lõpliku väljakujunemisel.

Kasutatud kirjandus.

I Kansismi - leninismi klassikud ja rah-
vusvahelise kommunistliku liikumise juht-
side teosed.

Lenin V. I., Teosed, 31. kd.

Dimitroff G., Reichstagsbrandprotsess,
Berlin 1953.

Dummprov T., Udzbrannye proizvedeniya,
m. I, Moskva 1953.

II Saksamaa kommunistliku liikumise
juhtide teosed.

Pieck W., Im Kampf um die Arbeiter-
einheit und die deutsche Volksfront
1936-1938, Berlin 1955.

Ulbricht W., „Zur Geschichte der Deutschen
Arbeiterbewegung,“ Aus Reden und Auf-
sätzen, B. I - II, Berlin 1953-1955, Zusatz-
band, B., 1966.

Tik B., „Udzbrannye proizvedeniya,“
Moskva 1956.

Тельман, Э., Задача народной ре-
волюции в Германии, Москва 1959.

III Dokumentide kogumind, biograafiad, mälestused.

Zur Geschichte der deutschen anti-faschistischen Widerstandsbewegung 1933 bis 1945, Eine Auswahl von Materialien, Berichten und Dokumenten, Berlin 1958.

Zur Geschichte der Kommunistischen Partei Deutschlands. Eine Auswahl von Materialien und Dokumenten aus den Jahren 1914-1946, Berlin 1955.

Revolutionäre deutsche Parteiprogramme, vom Kommunistischen Manifest zum Programm des Sozialismus, Berlin 1964.

„Schon damals kämpften wir gemeinsam“, Erinnerungen deutscher und tschechoslowakischer Antifaschisten an ihre illegale Grenzarbeit 1933 bis 1938.

„Воспрямем путь свободы“, Крамные биографии и последние месяцы Борцов антифашистского Сопротивления, Москва 1961.

IV Monograafiad, ümõnõnd.

Deutschland 1933-1939, (von der Machtübertragung an den Faschismus bis zur Entfesselung des Zweiten Weltkrieges), Berlin 1969.

Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung,
 Chronik, Teil II, von 1917 bis 1945, Berlin 1966.
 Kämpfer des Leuna (1916-1945). Die Geschichte
 des Kampfes der Leuna-Arbeiter, Berlin 1961.
 Nitzke S., «Deutschland und die deutsche
 Arbeiterbewegung 1933-1939», Berlin 1962.
 Weltgeschichte in Daten, Berlin 1966.
 Winger O., «Zwölf Jahre Kampf gegen
 Faschismus und Krieg.» Ein Beitrag zur
 Geschichte der Kommunistischen Partei
 Deutschlands 1933 bis 1945, Berlin 1955.
 Генцберг Л. И., Драбкин Я. С., «Немецкие
 антимиграционисты в борьбе против ин-
 тернациональной диктатуры 1933-1945», Москва 1961.
 Керман С., Первая шерстка, Москва 1953.
 Розанов Т. Л., «Германия под властью
 фашизма.» (1933-1939), Москва 1964.
 Русланов С., «Некоторые вопросы из-
 истории борьбы за создание единого
 антимиграционного народного фронта
 в Германии», Самарканд 1961.
 Пломин, Грабовский, По следам просв
 Берлинского подполья, Москва 1964.

V

Рейнодина

Давидович Э., Тельман в записках
 немца, «Новая и новейшая история»,
 1965, № 2.

Бродский Е. А., Об антимиграционной
борьбе в Германии в годы второй
мировой войны, «Вопросы истории»,
1959, № 7.

Движение Сопротивления в Германии в годы 1933 - 1939.

Резюме.

30 января 1933 года президент Германии Гинденбург назначил главой правительства руководителя фашистской партии Гитлера. Приход гитлеровской партии к власти означал переход наиболее империалистических и реакционных кругов немецкого капитала на открытую террористическую диктатуру. Борьба немецких антифашистов за мир и демократию, против фашизма, реакции и войны началась ещё до 1933 года и продолжалась до конца Второй мировой войны. Борьба передовой части немецкого народа против фашизма и войны в период 1933 - 1939 годов имела принципиальное значение для создания условий полного разгрома фашистской диктатуры в странах Европы.

Основной силой движения Сопротивления являлись рабочий класс и авангард его — Коммунистическая Партия Германии. КПГ оказалась единственной политической организацией в стране, которая последовательно вела борьбу против фашизма и войны. КПГ указала единственную путь, на которой движение Сопротивления могло одержать успех: создание широкого антифашистского фронта, объединение усилий всех противников фашизма на базе совместной борьбы за мир и демократическую Германию. В ходе борьбы с штирризом возрос авторитет КПГ. Миллионы немцев убедились на собственном опыте, что у коммунистов нет других интересов, кроме интересов народа. Оценка политического положения в стране, дана Компартией, тактика, проводимая КПГ в предвоенные годы являлись правильными и соответствовали сложившейся обстановке. Несмотря на огромные жертвы и на героическую борьбу немецкие антифашисты не смогли добиться глав-

148.

ной цели — поднять широкие народ-
ные массы Германии на открытое вос-
стание против гитлеровского режима.
Причины, обусловившие слабость движе-
ния Сопротивления в Германии, много-
образные. Хотя коммунисты, особенно
после Грюнвальдской конференции, прида-
вали большое значение объединению всех
националистических сил в широком анти-
фашистском движении, создать массо-
вое народное движение им не удалось.
Прежде всего не было достигнуто дейст-
вительное единство рабочего класса.
Главными препятствиями, мешавшими
единству рабочих, была позиция социал-
демократических лидеров, которые и
после прихода гитлеровцев к власти
продолжали саботировать объединение
сил рабочего класса. Серьёзный удар дви-
жению Сопротивления наносил непрерыв-
но усиливавшийся террор. По данным
источников за период 1933 - 1939 годов 225
тысяч немецких антифашистов были
приговорены к тюремному заключению и

каморы. Вся сила империалистического
 террора прежде всего направлялась
 против КПГ. Многие немцы террор
 обрек на массовость. Серьезными пре-
 пятствиями на пути развертывания
 массового антифашистского движения
 являлись социальная демарш и мо-
 вилизация фашистов. Эти обстоятельства
 привели к тому, что у антифашис-
 тов не оказалось достаточно сил
 для свержения империалистического прави-
 тельства. Несмотря на то, борьба
 передовой части немецкого народа
 против фашизма в 1933-1939 годах
 представляет собой одну из самых
 славак и героических страниц в
 истории революционного и демокра-
 тического движения. Борьба немецких
 антифашистов во главе с КПГ
 спасла честь немецкой нации в
 самый трагический и мрачный период
 истории и явилась важным фак-
 тором образования первого в истории
 страны государства рабочих и крестьян-
 -Германской Демократической Республики.

Sisukord.

Sissejuhatus	lk. 2.
<u>I</u> peatükk. SKP võitlus fašismi- ohu vastu. Hitlerliku valituse enimend saanud demokraatlike vabaduste laiendamisel	lk. 14.
<u>II</u> peatükk. SKP tegevus ümber- korraldamise illegaalsetes töös. Rüüripäevaloone niitamisprot- sessi tähtsus vastupanuliikumise- le.	lk. 42.
<u>III</u> peatükk. SKP võitlus anti- fašistliku ühiskonda eest.	lk. 70.
<u>IV</u> peatükk. Vastupanuliikumise arengule kandumine vä- limaal. Sõja antifašistide võitluse tähtsus Hispaanias.	lk. 96.
<u>V</u> peatükk. Võitlus sõjakohe vastu. SKP Berni konverentsi tähtsus.	lk. 116.
Lõppõnne.	lk. 139.
Kandlõpped kirjandus.	lk. 142.
Revisioon.	lk. 146.